Seat No.	

Set P

एम.ए. (History) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Historiography (230108101)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुण: ६०
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. १२

१) ––– म्हणजे भूतकाळ व वर्तमानकाळ यांच्यातील निरंतर चालणारा संवाद होय.
अ) भूगोल ब) समाजशास्त्र
क) अर्थशास्त्र ड) इतिहास

२) ५ व्या शतकातील ग्रीक व पर्शिया यांच्यातील युद्धाचा इतिहास ––– यांनी लिहिला.
अ) हेरोडोटस ब) व्हिको
क) अक्टन ड) कार

३) ––– च्या मते इतिहास म्हणजे संस्मरणीय घटनांचे निवेदन होय.
अ) जॉन मार्शल ब) जेम्स मिल
क) थ्युसीडायडिज ड) राऊस

४) ––– च्या मते इतिहास म्हणजे मानवाला शहाणे बनविणारी शाखा होय.
अ) रूसो ब) क्रोचे
क) बेकन ड) लेकी

५) सर अलेक्झांडर कनिंगहम यांनी ––– च्या लिखाणाधारे प्राचीन बौद्ध स्थळांचा शोध लावला.
अ) मगेस्थेनीस ब) ह्यूएनत्संग
क) अब्दुर रझ्झाक ड) यापैकी नाही

६) नाणी ही ––– साधने आहेत.
अ) पुरातत्वीय ब) लिखित
क) मौखिक ड) यापैकी नाही

७) अशोक कालीन ब्राह्मी लिपीचे वाचन ——— यांनी केले.
अ) व्हीन्सेंट स्मिथ ब) जेम्स प्रिन्सेप
क) जेम्स मिल ड) यापैकी नाही

८) 'अकबर द ग्रेट' हा ग्रंथ ——— यांनी लिहिला.
अ) अर्नोल्ड टोयांबी ब) डी डी कोसंबी
क) व्हीन्सेंट स्मिथ ड) कार्ल मार्क्स

९) प्राचीन काळातील शिलालेख ——— लिपीतील आहेत.
अ) संस्कृत व हिंदी ब) पाली व प्राकृत
क) ब्राह्मी व खरोष्टी ड) यापैकी नाही

१०) वसाहती केंद्रभागी मानून ——— राष्ट्रांनी जो इतिहास लिहिला त्याला वसाहतीचा इतिहास म्हणतात.
अ) युरोपियन ब) आफ्रिकन
क) आशियायी ड) अमेरिकन

११) १९ व्या शतकानंतर ——— च्या आधारे इतिहासलेखनाला महत्व प्राप्त झाले.
अ) राजकारण ब) सामाजीकरण
क) कारणमीमांसा ड) यापैकी नाही

१२) आगम ग्रंथातून ——— धर्माच्या शिकवणीचा सार मिळतो.
अ) वैदिक ब) बौद्ध
क) जैन ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) इतिहास कला आहे की शास्त्र स्पष्ट करा.
ब) इतिहासाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
क) इतिहास आणि नाणेशास्त्र यांचा सहसंबंध सांगा.
ड) स्तंभालेख म्हणजे काय उदाहरणासह स्पष्ट करा.
इ) इतिहासाचा प्रकार – सामाजिक इतिहास
ई) आधुनिक तंत्रज्ञान म्हणून प्रश्नावलीचे महत्व सांगा.

प्र.३ लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन) १२

अ) इतिहासातील कार्यकारणभाव सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) फ्रेडरिक हेगेल यांचे इतिहासविषयक विचार स्पष्ट करा.
क) स्मारके आणि पुरातत्वीय अवशेषावरून इतिहास कसा ओळखला जातो?
ड) इतिहास लेखनातील आधुनिक तंत्रज्ञानाचा आढावा घ्या.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२

अ) कार्ल मार्क्स यांच्या ऐतिहासिक भौतिकवाद सिद्धांताचे विवेचन करा.

किंवा

ब) इतिहासाच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२

इतिहासलेखनातील प्राथमिक साधने कोणती व त्यांचे महत्व स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
Historiography (230108101)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing the correct option. **12**

1) _____ means the continuous dialogue between the past and the present.
a) Geography b) Sociology
c) Economics d) History

2) The history of the war between the Greeks and the Persians in the 5th century BC was written by _____.
a) Herodotus b) Vico
c) Acta d) Carr

3) According to _____, history is the record of memorable events.
a) John Marshall b) James Mill
c) Thucydides d) Rouse

4) According to _____, history is the branch that makes man wise.
a) Rousseau b) Crowe
c) Bacon d) Leckie

5) Sir Alexander Cunningham discovered ancient Buddhist sites based on the writings of _____.
a) Magesthenes b) Huenzang
c) Abdur Razzaq d) None of these

6) Coins are _____ tools.
a) Archaeological b) Written
c) Oral d) None of these

7) The Brahmi script of Ashoka was read by _____.
a) Vincent Smith b) James Prinsep
c) James Mill d) None of these

8) The book 'Akbar the Great' was written by _____.
a) Arnold Toynbee b) D. D. Kosambi
c) Vincent Smith d) Karl Marx

9) The inscriptions of ancient times are in _____ script.
a) Sanskrit and Hindi b) Pali and Prakrit
c) Brahmi and Kharoshti d) None of these

10) The history written by _____ nations considering colonialism as the central part is called colonial history.
a) European b) African
c) Asian d) American

11) After the 19th century, historiography gained importance on the basis of _____.
a) Politics b) Socialization
c) Causetion d) None of these

12) The essence of the teachings of ____ religion is given from the Agama texts.
a) Vedic b) Buddhist
c) Jain d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
a) Explain whether history is an art or a science.
b) Explain the scope of history.
c) Explain the relationship between history and numismatics.
d) Explain what is columnar writing with an example.
e) Type of history- Social history.
f) Explain the importance of questionnaire as a modern technology.

Q.3 Write short answers. (Any Two) **12**
a) Explain the theory of causetion in history.
b) Explain Friedrich Hegel's views on history.
c) How history is known from monuments and archaeological remains.
d) Review modern technology in history writing.

Q.4 Write long answers. (Any One) **12**
a) Explain Karl Marx's theory of historical materialism.

OR

b) Discuss the different types of history.

Q.5 Write long answers.
What are the primary sources in historiography and explain their importance? **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए. (History) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
History of Ancient India - I (Upto650A.D.) (230108102)

वार, दिनांक : शुक्रवार, ३१-१०-२०२५ कमाल गुण: ६०
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा. १२

१) 'नागानंद', 'रत्नावली' आणि 'प्रियदर्शिका' नाटक ––– यांनी लिहीले.
अ) बाणभट्ट ब) विशाखदत्त
क) वात्स्यायन ड) हर्षवर्धन

२) ––– राज्यकर्त्यांनी प्राचीन भारतात पहिल्यांदा सुवर्ण नाणी पडण्यास सुरुवात केली.
अ) शुंग ब) कुषाण
क) नंद ड) मौर्य

३) ––– या गुप्त राजाच्या नाण्यावर तो वीणवादन करताना दाखविले गेले आहे.
अ) समुद्रगुप्त ब) श्रीगुप्त
क) चंद्रगुप्त–II ड) कुमारगुप्त

४) वैदिक काळात ग्राम प्रमुखास ––– असे म्हणत.
अ) विश ब) जन
क) ग्रामीणी ड) कुलपती

५) मौर्य काळात ––– हा अधिकारी कर वसुली करण्याचे काम करी.
अ) महामात्र ब) सन्निधाता
क) व्यवहारिक ड) समाहर्ता

६) 'सी–यू–की' हा ग्रंथ यांनी लिहिला.
अ) युवान चँग ब) फा–हिएन
क) मेगास्थेन्सिस ड) इ–त्सिंग

७) "प्रतीत्य समुत्पाद" हे ——— यांच्या उपदेशाचे सार मानले जाते.
अ) महावीर ब) पार्श्वनाथ
क) गौतम बुद्ध ड) पुरण कश्यप

८) शिलालेख, स्मारके, आणि नाणी ही ——— स्त्रोतांची उदाहरणे आहेत.
अ) साहित्यिक ब) पुरातत्वीय
क) मौखिक ड) परंपरागत

९) पाच महाव्रतांपैकी भगवान महावीरांनी ——— हे महाव्रत जोडले.
अ) अहिंसा ब) सत्य
क) अस्तेय ड) ब्रम्हचर्य

१०) सातवाहन वंशाच्या ——— राजाने "गाथासप्तशती" या ग्रंथाची रचना केली होती.
अ) हाल ब) शिवश्री
क) वशिष्ठिपुत्र पुलुमावी ड) गौतमीपुत्र सातकर्णी

११) ——— येथील अशोकाचे शिलालेख खरोष्ठी लिपीत कोरलेले आहेत.
अ) लुम्बिनी ब) गिरनार
क) सांची ड) शहाबाजगढी

१२) सिंधू संस्कृतीतील ——— या ठिकाणी जहाज गोदी सापडले आहे.
अ) धौलवीरा ब) कालिबंगन
क) लोथल ड) राखीगढी

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) इतिहासाचा स्त्रोत म्हणून शिलालेखाचे महत्व.
ब) गौतम बुद्धाची शिकवण
क) परकीय प्रवास वर्णने
ड) वैदिक काळातील स्त्रियांची स्थिती
इ) कुशाण शासक कनिष्क बद्दल माहिती लिहा.
ई) सिंधू संस्कृतीच्या ऱ्हासाची कारणे सांगा.

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

अ) सातवाहनांच्या दख्खनमधील योगदानाबद्दल लिहा.
ब) वैदिक आर्यांचे सामाजिक आणि राजकीय जीवनाची माहिती द्या.
क) मौर्य प्रशासनाच्या मुख्य वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
ड) सम्राट हर्षवर्धनच्या कामगिरीबद्दल लिहा.

प्र.४ . सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

अ) सिंधू संस्कृती मधील नगर रचनेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या अभ्यासासाठी साहित्यिक साधनांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२

गुप्त युगाला प्राचीन भारताचे सुवर्णयुग का म्हटले जाते? उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
History of Ancient India - I (Upto650A.D.) (230108102)

Day & Date: Friday, 31-10-2025 Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **12**

1) 'Nagananda', 'Ratnavali' and 'Priyadarshika' plays wrote by _____.
a) Banabhatta b) Visakhadatta
c) Vatsyayan d) Harshavardhana

2) Gold coins were first minted by the _____ rulers in ancient India.
a) Shunga b) Kushana
c) Nanda d) Maurya

3) _____ Gupta king is shown playing the Veena on his coin.
a) Samudragupta b) Srigupta
c) Chandragupta-2 d) Kumaragupta

4) In the Vedic period, the village head was called as _____.
a) Vish b) Jana
c) Gramani d) Kulapati

5) During the Maurya period, _____ officer worked to collect taxes.
a) Mahamatra b) Sannidhatta
c) Vyavaharik d) Samaharta

6) 'Si-Yu-Ki' was written by _____.
a) Yuwan Chang b) Fa-Hien
c) Megastensis d) e-tsing

7) "Pratitya Samutpada" is considered to be the essence of the teachings of _____.
a) Mahavira b) Parsvanatha
c) Gautam Buddha d) Purana Kashyap

8) Inscriptions, monuments, and coins are examples of _____sources.
a) Literary b) Archeological
c) Verbal d) Traditional

9) Out of the five Mahavratas, Bhagwan Mahavira added _____.
a) Ahinmsa b) Satya
c) Asteya d) Brahmacharya

10) "Gathasaptashati" was composed by _____ Satavahana king.
a) Hala b) Shivshree
c) Vashishthiputra Pulumavi d) Gautamiputra Satkarni

11) _____ inscription of Ashoka is engraved in Kharoshthi script.
a) Lumbini b) Girnar
c) Sanchi d) Shahbazgadhi

12) In the Indus Valley Civilization the dockyard is found at _____.
a) Dhaulveera b) Kalibangan
c) Lothal d) Rakhigadhi

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
a) Inscriptions as the source of history
b) Teachings of Gautama Buddha
c) Foreign Traveller's accounts
d) Position of the women during the Vedic Age
e) Write about the Kushana ruler Kanishka.
f) Decline of the Indus Valley Civilization

Q.3 Write short Answers/ short notes. (Any Two) **12**
a) Write about the contribution of Satavahanas in deccan.
b) Social and Political life of the Vedic Aryans.
c) Give an account of the main features of Mauryan administration.
d) Write about the achievements of Emperor Harshvardhan.

Q.4 Write the detail answer. (Any One) **12**
a) Explain the salient features of town planning in Indus Civilization

OR

b) Discuss the importance of the literary sources for the study of ancient Indian history.

Q.5 Write the detail answer. **12**
Why the Gupta age is known as the Golden Age of Ancient India? Explain with examples.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (History) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of Medieval India. - I (1200to1526A.D.) (230108103)

वार, दिनांकः सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुणः ६०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा. १२

१) हनुमकोंडा येथील आलेख ––– या प्रदेशाच्या मध्ययुगीन इतिहासावर प्रकाश टाकतो.
अ) आंध्रप्रदेश ब) केरळ
क) कर्नाटक ड) यापैकी नाही

२) हसन निझामी यांचा ताजुल मासीर हा ग्रंथ ––– संबंधित आहे.
अ) गुलाम घराणे ब) स्त्री शिक्षण
क) राजकीय ड) आर्थिक

३) महमंद तुघलक यांचा इतिहास ––– या प्रवासी यांनी किताब–उल–रहेला ग्रंथात दिला आहे.
अ) अल कुलकशंदी ब) अब्दुल रझाक
क) इब्ज बजुता ड) सय्यद अली

४) सुलतान काळात उमरावशाहीत ––– वंशाचे लोक होते.
अ) मंगोल ब) अरब
क) अफगाण ड) वरील सर्व

५) सुलतान काळात धार्मिक प्रमुखास ––– म्हटले जात.
अ) उलेमा ब) काझी
क) वजीर ड) उमराव

६) 'फिक' म्हणजे ––– होय.
अ) काव्य ब) मुस्लिम कायदे
क) गणित शास्त्र ड) तत्वज्ञान

७) मध्ययुगात महाराष्ट्रातील स्त्री गुलामाला ——— नावाने ओळखत होते.

अ) पटीक ब) पोरगा

क) कुणबीण ड) यापैकी नाही

८) दक्षिण भारतातील भारतीय तत्वज्ञानाचे प्रसिद्ध केंद्र ——— होते.

अ) मदुराई ब) म्हैसूर

क) त्रिवेंद्रम ड) कांची

९) बाजार नियंत्रणासाठी ——— यांनी शहाना–इ–मंडी हा अधिकारी नेमला.

अ) अल्लाउद्दिन खिलजी ब) फिरोज तुघलक

क) बलबन ड) मुहम्मद तुघलक

१०) भारतात सूफी पंथाची ओळख ——— या लोकांनी केली.

अ) अरब ब) तुर्की

क) ग्रीक ड) पर्शियन

११) पर्शियन वकील ——— यांनी विजयनगर साम्राज्याची माहिती लिहिली.

अ) कुलकशंदी ब) अमीर खुस्रो

क) अब्दुल रझाक ड) झियाउद्दीन बर्नी

१२) यमुना नदीवर १०० मैल लांबीचा कालवा ——— यांनी बांधला.

अ) कुतुबुद्दिन ब) अल्लाउद्दिन खिलजी

क) बलबन ड) फिरोजशहा तुघलक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) मध्ययुगीन भारताच्या काळातील संस्कृत साधनाची चर्चा करा.

ब) सुलतान काळातील परकीय प्रवासी वृतांत लिहा.

क) सुलतान काळातील न्यायालयीन व्यवस्थेची चर्चा करा.

ड) विजयनगर सम्राज्यातील जमीन महसूल पद्धतीची नावे सांगा.

इ) भक्तीमार्ग चळवळीचे परिणाम लिहा.

ई) मध्ययुगीन काळातील हिंदू शिक्षण पद्धती विषयी थोडक्यात माहिती दया.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

अ) बहामनी राज्य

ब) शेती उत्पादने

क) सूफी पंथ

ड) खिलजी काळातील स्थापत्य कला.

प्र.४ **अ)** दिल्लीच्या सुलतानशाही काळातील जमीन महसूल प्रशासन स्पष्ट करा. १२

किंवा

ब) भक्ती चळवळीच्या उदयाची कारणे सांगून भक्ती चळवळीतील प्रमुख संताचे योगदान सांगा.

प्र.५ विजयनगर साम्राज्यातील अंतर्गत व परराष्ट्रीय व्यापाराची चर्चा करा. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
History of Medieval India. – I (1200to1526A.D.) (230108103)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the option. **12**

1) Hanumkonda inscription throws light on the _____ region of Medieval History.
a) Andhra Pradesh b) Kerla
c) Karnataka d) None of these

2) Hasan Nizami's Tajal Masin book deals with _____.
a) Dynasty of Slavery b) Female Education
c) Politics d) Economic

3) _____ traveller gave the History of Mahmad Tughlaq in the book of Kitab-UL-Rahela.
a) Al Kulkshandi b) Abdul Razaq
c) Ebja Bajuta d) Sayyad Ali

4) _____ lineage people a Nobel man of Sultan Period.
a) Mangol b) Azab
c) Afghan d) All of these

5) In the period of sultan shahi the religion chief was known as _____.
a) Ulema b) Qazi
c) Vajir d) Umrao

6) Feqh mean's _____.
a) Poetry b) Islamic Laws
c) Mathematics Science d) Philosophy

7) _____ was the known of Maharashtra female slavery in Medieval Period.
a) Patic b) Porage
c) Kunbin d) None of theses

8) _____ was the famous center for Indian Philosophy in South India.
a) Madurai b) Mysore
c) Trivandrum d) Kanchi

9) _____ was appointed a officer called Shahana-E-Mandi to control the market.
a) Allauddin Khilaji b) Firoz Tughlaq
c) Balban d) Muhamad Tughalaq

10) _____ people was introduced Sufi sect in India.
a) Arabian b) Turky
c) Greek d) Persian

11) _____ was the Persian Ambassador was write the information of Vijayanagar Empire.
a) Kulkshandi b) Amir Khusro
c) Abdul Razaq d) Ziyauddin Barni

12) _____ was the hundred mile long to cut a canal at the river of Yamuna.
a) Kutubbuddin b) Allauddin Khilaji
c) Balban d) Firojshah Tughlaq

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
a) Discuss the Sanskrit literature in Medieval India Period.
b) Write an account of Foreign travellers in the Sultan Period.
c) Discuss the Judicial system in Sultan Period.
d) Write the names of land Revenue System of Vijayanagar Dynasty.
e) Write the effects of Bhakti Movement.
f) Write the brief information on Hindu Education System in Medieval Period.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) **12**
a) Bahamani Kingdom
b) Agricultural Production
c) Suff Sect
d) Architecture in Khilaji Period

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One) **12**
a) Explain the Land Revenue Administration Under Delhi Sultan.

OR

b) Explain the reasons of the rise of Bhakti movement & Contribution of Bhakti movement in main saints.

Q.5 Discuss the internal and external trade under Vijayanagar Empire. **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए. (History) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Research Methodology in History (230108105)

वार, दिनांक: गुरूवार, ०६-११-२०२५ कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) इतिहास संशोधन करीत असताना ——— पद्धतीचा वापर करावा लागतो.
अ) सामाजिक ब) वैज्ञानिक
क) ऐतिहासिक ड) तांत्रिक

२) संशोधन शब्दाचा खालीलपैकी ——— अर्थ लावता येईल?
अ) पुन्हा शोध घेणे ब) तपासणी करणे
क) परिक्षण करणे ड) वरील सर्व

३) संशोधन प्रक्रियेत ——— हा प्रथम टप्पा मानला जातो.
अ) संशोधन आराखडा ब) संशोधन समस्यासुत्रण
क) संशोधन साधने ड) संशोधन निष्कर्ष

४) "ज्या साधनांची सत्यासत्यता पडताळून पाहावयाची आहे व पाहणे शक्य आहे त्या विधानास ——— असे म्हणतात."
अ) संकल्पना ब) निरीक्षण
क) गृहीतक ड) मुलाखत

५) पर्यायी उत्तरे असणाऱ्या प्रश्नावलीस ——— प्रकारची प्रश्नावली म्हणतात.
अ) बंदिस्त ब) मुक्त
क) मिश्रित ड) तथ्ययुक्त

६) घटना घडत असताना प्रत्यक्षदर्शनी लिहून ठेवलेल्या साधनांना ——— साधने म्हणतात.
अ) आधुनिक ब) मौखिक
क) प्राथमिक ड) दुय्यम

७) बहिरंग परीक्षणात कागदपत्राचा कालखंड ठरवताना संशोधकाला ——— चे ज्ञान असणे आवश्यक आहे.
   अ) जुने संवत्सर ब) शब्दाचा अर्थ
   क) लेखकाची सत्यता ड) शाई

८) संदर्भ ग्रंथाच्या यादीमध्ये ——— नाव सुरूवातीस देतात.
   अ) लेखकाचे नाव ब) लेखकाचे आडनाव
   क) प्रकाशक ड) प्रकाशन संस्था

९) ——— मधून संदर्भ दिल्यामुळे संशोधकाच्या मताचे स्पष्टीकरण होते.
   अ) टिपण ब) ग्रंथसूची
   क) तळटिपा ड) कार्ड पद्धत

१०) संशोधन प्रक्रियेतील अंतिम टप्पा ——— हा असतो.
   अ) संशोधन विषय ब) संशोधन आराखडा
   क) तथ्य संकलन ड) संशोधन अहवाल

११) प्राथमिक विभाग, मुख्य विभाग, व संदर्भ विभाग हे ——— चे मुख्य घटक मानले जातात.
   अ) संशोधन विषय ब) संशोधन आराखडा
   क) संशोधन अहवाल ड) नमुना निवड

१२) संशोधन अहवालाचे घटक ——— आहेत.
   अ) संशोधन समस्येचे वर्णन
   ब) संशोधन अध्यापनाचा उद्देश
   क) विश्लेषण आणि संशोधनाचे निष्कर्ष
   ड) वरील सर्व

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) संदर्भग्रंथ यादी याविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
ब) बहिरंग परीक्षण याविषयी माहिती लिहा.
क) पुराभिलेखागार याविषयी माहिती सांगा.
ड) आधुनिक संदर्भसाधन म्हणून मुलाखत याविषयी माहिती लिहा.
इ) इतिहास संशोधकाचे गुण याविषयी माहिती सांगा.
ई) गृहीतकृत्य याविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.३ टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

अ) प्राथमिक साधने
ब) संशोधनाचे महत्त्व
क) तळटिपा
ड) अहवाल लेखनाची उद्दिष्टे

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२

अ) अहवाल लेखन म्हणजे काय हे सांगून अहवाल लेखनाचे विविध टप्पे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) संशोधन म्हणजे काय हे सांगून संशोधनाची उद्दिष्टे सांगा.

प्र.५ इतिहास संशोधन प्रक्रियेतील विविध टप्प्यांचे विश्लेषण करा. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
Research Methodology in History (230108105)

Day & Date: Thursday, 06-11-2025 Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

1) _____ method has to be used while doing history research.
a) Social b) Scientific
c) Historical d) Technical

2) _____ word/s describe the meaning of the word research.
a) Rediscovery b) Investigation
c) Testing d) All of the above

3) _____ is considered the first stage in the research process.
a) Research plan
b) Research problem statement
c) Research instruments
d) Research conclusions

4) "The statement whose truth is to be verified and can be seen is called _____."
a) Concept b) Observation
c) Hypothesis d) Interview

5) A questionnaire with alternative answers is called a _____ type of questionnaire.
a) Closed b) Open
c) Mixed d) Factual

6) The instruments written down directly while the event was happening are called _____ instruments.
a) Modern b) Oral
c) Primary d) Secondary

7) While determining the period of a document in external examination, the researcher must have knowledge of _____.
a) Old calendar b) Meaning of the word
c) Authenticity of the author d) Ink

8) _____ is given at the beginning in references.
- a) Author's name
- b) Author's surname
- c) Publisher name
- d) Publishing house name

9) References from ______ clarify the researcher's opinion.
- a) Notes
- b) Bibliography
- c) Footnotes
- d) Card method

10) The final stage in the research process is ______.
- a) Research topic
- b) Research plan
- c) Fact collection
- d) Research report

11) Primary section, main section, and reference section are considered to be the main components of ______.
- a) Research topic
- b) Research plan
- c) Research report
- d) Sample selection

12) ______ are the components of a research report?
- a) Description of the research problem
- b) Purpose of the research study
- c) Analysis and research conclusions
- d) All of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write brief information about the bibliography.
b) Write information about external criticism.
c) Give information about archives.
d) Write information about interviews as a modern reference tool.
e) Give information about the qualities of a historical researcher.
f) Write a brief information about the hypothesis.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) **12**

a) Primary sources
b) Importance of research
c) Footnotes
d) Objectives of report writing

Q.4 Broad Question. (Any One) **12**

a) What does mean by report writing? Explain the various stages of report writing.

OR

b) What does mean by research? Explain the objectives of research.

Q.5 Analyse the various stages in the process of historical research. **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए (History) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of Ideas (230108106)

वार, दिनांकः शनिवार, ०८-११-२०२५ कमाल गुणः ६०

वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. १२

१) वर्ण व्यवस्थेचा पहिला उल्लेख ––– मध्ये आढळतो.
अ) ऋग्वेद ब) मनुस्मृती
क) महाभारत ड) रामायण

२) वर्ण व्यवस्थेमध्ये ––– हा वर्ण चौथ्या व शेवटच्या स्थानी होता.
अ) ब्राम्हण ब) क्षत्रिय
क) वैश्य ड) शुद्र

३) प्राचीनकाळात कुटुंब प्रमुखाला ––– असे म्हटले जात होते.
अ) गणपती ब) अधिपती
क) राष्ट्रपती ड) गृहपती

४) ––– यांनी शिख धर्माची स्थापना केली.
अ) गुरू गोविंद ब) गुरू नानक
क) गुरू तेगबहादुर ड) गुरू अर्जुन

५) मध्ययुगीन काळात समाजजीवनात स्त्रीयांना ––– स्थान होते.
अ) मानाचे ब) उच्च
क) दुय्यम ड) महत्त्वाचे

६) पाशुपत पंथ ही ––– पंथाची एक उपशाखा आहे.
अ) शैव ब) वैष्णव
क) शाक्त ड) यापैकी नाही

७) ––– यांनी सत्यशोधक समाजाची स्थापना केली.
अ) महात्मा फुले ब) स्वामी विवेकानंद
क) स्वामी दयानंद ड) दादोबा पांडुरंग

८) श्री नारायणगुरू हे ——— मधील प्रमुख सामाजिक व धार्मिक सुधारक होते.
   अ) पंजाब   ब) महाराष्ट्र
   क) केरळ   ड) बंगाल

९) जेरेमी बेंथम हा ——— या संकल्पनेचे प्रणेता होता.
   अ) प्रत्यक्षवाद   ब) राष्ट्रवाद
   क) समाजवाद   ड) उपयुक्ततावाद

१०) प्रत्यक्षवादाची शास्त्रीय व्याख्या सर्वप्रथम ——— यांनी मांडली.
   अ) हेगेल   ब) ऑगस्ट काम्प्त
   क) आईनस्टाईन   ड) यापैकी नाही

११) लोकांनी प्रत्यक्ष अथवा अप्रत्यक्ष चालविलेले राज्य म्हणजे ——— होय.
   अ) हुकुमशाही   ब) राजेशाही
   क) सरंजामशाही   ड) लोकशाही

१२) उदारमतवादाची जननी असे ——— या देशाला संबोधले जाते.
   अ) इंग्लंड   ब) अमेरिका
   क) जर्मनी   ड) रशिया

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) प्राचीन काळातील क्षत्रिय वर्णाचे अधिकार व कर्तव्य सांगा.
ब) उपयुक्ततावाद ही संकल्पना स्पष्ट करा.
क) श्री नारायण धर्म परिपालन योगम या संस्थेविषयी माहिती द्या.
ड) वारकरी संप्रदायातील संत तुकारामांचे कार्य सांगा.
इ) आत्मसन्मान चळवळ म्हणजे काय?
ई) लोकशाहीच्या कोणत्याही दोन व्याख्या सांगा.

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२

अ) जाती व्यवस्थेच्या उदयाची कारणे सांगा.
ब) प्राचीन काळातील स्त्रीयांच्या परिस्थितीचे वर्णन करा.
क) शैव पंथाची माहिती द्या.
ड) भारतीय राष्ट्रवादाची सामाजिक मुलभूतता स्पष्ट करा.

प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

अ) प्राचीन भारतातील वर्ण व्यवस्थेची सविस्तर माहिती द्या.

किंवा

ब) सत्यशोधक समाजाचे तत्त्वज्ञान सांगून सत्यशोधक समाजाच्या कार्याचा आढावा घ्या.

प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२

उदारमतवाद या संकल्पनेचा सविस्तर आढावा घ्या.

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
History of Ideas (230108106)

Day & Date: Saturday, 08-11-2025 — Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **12**

1) Varna system mentioned firstly in the _____.
a) Rigveda b) Manusmruti
c) Mahabharata d) Ramayana

2) _____ varna was the fourth and last position in varna system.
a) Brahman b) Kshatriya
c) Vaishya d) Shudra

3) In ancient period the head of the family was called _____.
a) Ganpati b) Adhipati
c) Rashtrapati d) Gruhapati

4) _____ founded Sikhism.
a) Guru Gobind b) Guru Nanak
c) Guru Teg Bahadur d) Guru Arjun

5) Women were _____ position in medieval India.
a) honourable b) noble
c) secondary d) prime

6) The Pashupat sect is a part of the _____.
a) Shaiva b) Vaishnava
c) Shakta d) none of these

7) Satyashodhak samaj was founded by _____.
a) Mahatma Phule b) Swami Vivekanand
c) Swami Dayanand d) Dadoba Pandurang

8) Shri Narayan gum was the main social and religious reformer in _____.
a) Panjab b) Maharashtra
c) Kerala d) Bengal

9) Jeremy Bentham was the exponent of the concept _____.
a) Positivism b) Nationalism
c) Socialism d) Utilitarianism

10) The scientific definition of positivism was firstly given by _____.
a) Hegel b) Auguste Comte
c) Einstein d) none of them

11) The state run directly or indirectly by the people is _____ is a type of government.
a) Dictatorship b) Monarchy
c) Feudalism d) Democracy

12) _____ was called Mother of Liberalism.
a) England b) America
c) Germany d) Russia

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) State the rights and duties of Kshatriya varna?
b) Explain the concept of Utilitarianism.
c) Give information about Shri Narayandharma paripalan yogam.
d) Tell the work of Saint Tukaram of the Warkari Sect.
e) What is self respect movement?
f) State the any two definitions of Democracy.

Q.3 Write answers the following questions. (Any Two) **12**

a) State the causes of the rise of caste system.
b) Describe the position of women in ancient period.
c) Give information about Shaivism.
d) Explain the social basis of Indian Nationalism.

Q.4 Write the detail answer. (Any One) **12**

a) Give detail information about Varna system in ancient India.

OR

b) Explain the philosophy of Satyashodhak samaj and Review it's work.

Q.5 Write the detail answer. **12**

Review the concept of Liberalism.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (History) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of Solapur (230108107)

वार, दिनांकः शनिवार, ०८-११-२०२५ कमाल गुणः ६०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. १२

१) सोलापूर जिल्हयातील लमुढवी या ठिकाणी उत्खनन ––– यांनी सुरू केले.
अ) डॉ. माया पाटील ब) डॉ. वसंत शिंदे
क) डॉ. एच अन्सारी ड) डॉ. एच. डी. सांकलिया

२) प्राचीन काळात सोलापूर शहर हे ––– नावाने ओळखले जात होते.
अ) शोलापूर ब) सोन्नलगी
क) चाळीस गाव ड) संबलपुर

३) सोलापूर जिल्हयातील आष्टी या ठिकाणी मराठ्यांचे सेनापती ––– शहीद झाले.
अ) बापू गोखले ब) बापट
क) बापू पेठे ड) बापू पटवर्धन

४) मार्शल लॉ च्या वेळी सोलापूरचा ––– हा कलेक्टर होता.
अ) हेन्री नाईट ब) वेलस्ली
क) नॅपेट ड) प्लेफेअर

५) ज्येष्ठ चित्रपट निर्माते ––– यांनी डॉ. द्वारकानाथ कोटणीस यांच्या जीवनावर हा चित्रपट 'डॉ. कोटणीस की अमर कहानी' काढला.
अ) व्ही शांताराम ब) भालजी पेंढारकर
क) दादासाहेब फाळके ड) शाम बेनेगल

६) ––– या उत्सवादरम्यान सोलापूरच्या चार हुतात्म्यांना फाशी देण्यात आली.
अ) दीपावली ब) मकर संक्रांत
क) अक्षयतृतीया ड) रामनवमी

७) सोलापूरातील कृषी उत्पन्न बाजार समितीच्या स्थापनेत ––– यांचे महत्वाचे योगदान होते.
अ) वि. गु. शिवदारे ब) डॉ. कोटणीस
क) औदुंबर पाटील ड) मामासाहेब जगदाळे

८) सोलापूर मध्ये ––– हे प्रसिद्ध ग्रामदैवत आहे.
अ) सिद्धरामेश्वर ब) रूपा भवानी
क) आजोबा गणपती ड) मल्लिकार्जुन

९) सोलापूरातील दयानंद कॉलेजचे प्राध्यापक इतिहास संशोधक गजानन भिडे यांनी ––– मंदिर जगासमोर आणले.
अ) सिद्धरामेश्वर ब) हत्तरसंग कुडलसंगम
क) मल्लिकार्जुन मंदिर ड) शनी मंदिर

१0) सोलापूरातील डॉ. द्वारकानाथ कोटणीस यांनी ––– मध्ये जाऊन रूग्णांची सेवा केली.
अ) चीन ब) जपान
क) रशिया ड) पाकिस्तान

११) ––– यांना अटक झाल्यामुळे सोलापूरातील गिरणी कामगारांनी संप पुकारला.
अ) लो. टिळक ब) म. गांधी
क) नेताजी सुभाषचंद्र बोस ड) वि. दा. सावरकर

१२) ब्रिटीशांनी सोलापूरमध्ये ––– साली मार्शल लॉ पुकारला होता.
अ) १९३0 ब) १९३१
क) १९३२ ड) १९३३

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) यादव घराण्याविषयी माहिती द्या.
ब) सोलापूर जिल्हयातील अक्कलकोट तीर्थक्षेत्राचे महत्त्व थोडक्यात सांगा.
क) सोलापूर कापड गिरण्यांचे महत्व सांगा.
ड) सोलापूर शहरातील प्रसिद्ध कोणत्याही तीन ऐतिहासिक स्मारकांची थोडक्यात माहिती द्या.
इ) सोलापूरचा झेंडा सत्याग्रह थोडक्यात सांगा.
ई) सोलापूरातील रूपा भवानी मंदिर आणि उत्सवाची माहिती द्या.

प्र.३ टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

अ) कृ. भी. अंत्रोळीकर
ब) पंढरपूर तीर्थक्षेत्र
क) संत श्रीसिध्दरामेश्वर
ड) ऑल इंडियाट्रेड युनियन काँग्रेस

प्र.४ **अ)** सोलापूरातील स्वातंत्र्य लढ्याची पार्श्वभूमी सांगून चार हुतात्म्यांची माहिती द्या. १२

किंवा

ब) सोलापूरचे प्राचीन व मध्ययुगीन काळातील महत्व सांगा.

प्र.५ सोलापूरातील सिद्धेश्वर यात्रेचे वर्णन तुमच्या शब्दात करा. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
History of Solapur (230108107)

Day & Date: Saturday, 08-11-2025 Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **12**

1) Excavation at Mudhavi in Solapur district was started by _____.
a) Dr. Maya Patil b) Dr. Vasant Shinde
c) Dr. H. Ansari d) Dr. H. D. Sanklia

2) Solapur city was known as _____ in ancient times.
a) Sholapur b) Sonnalgi
c) Chalis village d) Sambalpur

3) Maratha commander _____ was martyred at Ashti in Solapur district.
a) Bapu Gokhale b) Bapat
c) Bapu Pethe d) Bapu Patwardhan

4) During the martial law, _____ was the collector of Solapur.
a) Henry Knight b) Wellesley
c) Knappet d) Playfair

5) Veteran filmmaker _____ made the film 'Dr. Kotnis Ki Amar Kahani' on the life of Dr. Dwarkanath Kotnis.
a) V. Shantaram b) Bhalji Pendharkar
c) Dadasaheb Phalke d) Sham Benegal

6) _____ During this festival, four martyrs of Solapur were hanged.
a) Deepawali b) Makar Sankrant
c) Akshaya Tritiya d) Ram Navami

7) _____ had an important contribution in the establishment of the Agricultural Produce Market Committee in Solapur.
a) V. G. Shivdare b) Dr. Kotnis
c) Audumbar Patil d) Mamasaheb Jagdale

8) In Solapur _____ is a famous village deity.
a) Siddharameshwar b) Rupa Bhavani
c) Ajoba Ganapati d) Mallikarjuna

9) History researcher Gajanan Bhide, professor of Dayanand College in Solapur, brought _____ temple to the world.
a) Siddharameshwar
b) Hattarsang Kudalsangam
c) Mallikarjuna Temple
d) Shani Temple

10) Dr. Dwarkanathkotnis from Solapur went to _____ and served the patients.
a) China
b) Japan
c) Russia
d) Pakistan

11) Mill workers in Solapur went on strike due to the arrest of _____.
a) L. Tilak
b) M. Gandhi
c) Netaji Subhash Chandra Bose
d) V. Da. Savarkar

12) The British had called martial law in Solapur in the year of _____.
a) 1930
b) 1931
c) 1932
d) 1933

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**
a) Give information about Yadav dynasty.
b) Briefly explain the importance of Akkalkot pilgrimage site in Solapur district.
c) Explain the importance of Solapur textile mills.
d) Briefly explain any three famous historical monuments in Solapur city.
e) Briefly explain the Flag Satyagraha of Solapur.
f) Give information about Rupa Bhavani temple and festival in Solapur.

Q.3 Write Short Notes (Any Two) **12**
a) K. B. Antrolikar
b) Pandharpur Pilgrim
c) Saint Siddharameshwar
d) All India Trade Union Congress

Q.4 a) Give the background of the freedom struggle in Solapur and give information about the four martyrs. **12**

OR

b) Tell the importance of Solapur in ancient and medieval times.

Q.5 Describe Siddheshwar Yatra of Solapur in your own words. **12**

Seat No.	

Set | **P**

एम.ए. (History) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Theory and Concepts of Modern World.-I (230108104)

वार, दिनांकः मंगळवार, ११-११-२०२५ कमाल गुणः ३०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **०६**

१) साम्राज्यवाद ही संज्ञा ––– काळापासून प्रचलित आहे.
अ) प्राचीन ब) मध्ययुगीन
क) आधुनिक ड) यापैकी नाही

२) ––– क्रांतीनंतरच्या काळात आर्थिक साम्राज्यवादाचे स्वरूप अधिक व्यापक बनले.
अ) फ्रेंच ब) औद्योगिक
क) रशियन ड) साम्यवादी

३) ––– साठी बहुधा लष्करी बळाचा वापर केला जातो.
अ) उदारमतवाद ब) साम्यवाद
क) समाजवाद ड) साम्राज्यवाद

४) औद्योगिक क्रांतीमुळे ––– उदयास आला आहे.
अ) वसाहतवाद ब) उदारमतवाद
क) राष्ट्रवाद ड) समाजवाद

५) सम्राज्यवाद हा शब्दप्रयोग ––– यांनी सामाजिक सुधारणाचे विचार मांडताना व्यक्त केले आहे.
अ) रॉबर्ट ओवेन ब) सेंट सायमन
क) रूसो ड) ॲडम स्मिथ

६) कार्ल मार्क्स यांनी ––– हा ग्रंथ लिहिला.
अ) कम्युनिस्टांचा जाहीरनामा ब) सामाजिक करार
क) राष्ट्रांची संपत्ती ड) कायद्याचा आत्मा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **०६**

अ) समाजवाद कोणतीही दोन वैशिष्टये सांगा.
ब) युरोपीयन साम्राज्यवाद म्हणजे काय?
क) समाजवादचा अर्थ स्पष्ट करा.
ड) रॉबर्ट ओवेन

प्र.३ लहान उत्तरे/लहान नोट्स लिहा. **०६**

साम्राज्यवादाच्या उदयाची कारणे सांगा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा (कोणताही एक) **१२**

अ) साम्राज्यवादाचे परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सामाजवादाच्या प्रमुख प्रवर्तकांची माहिती द्या.

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
Theory and Concepts of Modern World.-I (230108104)

Day & Date: Tuesday, 11-11-2025 Max. Marks: 30
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **06**

1) The term imperialism has been in use since _____.
a) Ancient b) Medieval
c) Modern d) None of these

2) _____ form of economic imperialism became more widespread in the post-revolutionary period.
a) French b) Industrial
c) Russian d) Communist

3) Military force is often used for _____.
a) Liberalism b) Communism
c) Socialism d) Imperialism

4) _____ has emerged due to the Industrial Revolution.
a) Colonialism b) Liberalism
c) Nationalism d) Socialism

5) The term socialism was coined by _____ while presenting his ideas on social reforms.
a) Robert Owen b) Saint Simon
c) Rousseau d) Adam Smith

6) Karl Marx wrote the book _____.
a) Communist Manifesto b) Social Contract
c) Wealth of Nations d) Spirit of Law's

Q.2 Write short answers. (Any Two) **06**
a) State the any two Features of socialism.
b) What is European imperialism?
c) Explain the meaning of socialism.
d) Robert oven.

Q.3 Write short answer/ Short Notes. **06**
State the reasons for the rise of imperialism.

Q.4 Write a detailed answer of the following question. (Any One) **12**

a) Explain the effects of imperialism.

OR

b) Give information about the major pioneers of socialism.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (History) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Historiography (230108201)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ — कमाल गुण : ६०
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) हिज्र म्हणजे ––– होय.
अ) स्थलांतर — ब) धर्मांतर
क) आधुनिकीकरण — ड) यापैकी नाही

२) "ग्रीकमध्ये इतिहासलेखनात ––– वर्ष कालगणनेसाठी आधारभूत मानले गेले.
अ) ऑलिम्पिक — ब) ज्यूलीयस सीजरचा जन्म
क) प्ल्युटोचा जन्म — ड) यापैकी नाही

३) ––– च्या शिलालेखातून प्राचीन भारतीय कालगणनेचे उल्लेख मिळतात.
अ) राजा कनिष्क — ब) राजा हर्षवर्धन
क) सम्राट अशोक — ड) राजा प्रसेनजीत

४) महात्मा गांधी आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या काळास ––– कालखंड म्हणतात.
अ) उत्तर आधुनिक — ब) आधुनिक
क) मध्ययुगीन — ड) प्राचीन

५) अश्मयुगानंतर ––– चा कालखंड येतो.
अ) पाषाण युग — ब) ताम्रयुग
क) लोहयुग — ड) यापैकी नाही

६) इब्न खल्दून याने इतिहास म्हणजे ––– चे शास्त्र असा नवा विचार मांडला.
अ) धर्मा — ब) जाती
क) संस्कृती — ड) यापैकी नाही

७) ––– हा अरब इतिहासकार महंमद गझनी सोबत भारतात आला होता.
अ) अबुल फझल — ब) मिन्हास–उस–सिराज
क) अल बिरूनी — ड) यापैकी नाही

८) भारतीय वर्णव्यवस्थेचा ——— हा अविभाज्य घटक होय.
अ) जात ब) वर्ग
क) वंश ड) यापैकी नाही

९) मानव व सभोवतालचे पर्यावरण यांचा सहसंबंध म्हणजे ——— सिद्धांत होय.
अ) समाजशास्त्रीय ब) परिस्थितीकी
क) चक्राकार ड) यापैकी नाही

१०) मध्ययुगीन भारतीय अर्थव्यवस्थेवर ——— यांनी ग्रंथ लिहीले.
अ) इरफान हबीब ब) रणजीत गुहा
क) काशीप्रसाद जयस्वाल ड) यापैकी नाही

११) सबाल्टर्न इतिहास ही संकल्पना ——— यांनी पुढे आणली.
अ) रणजीत गुहा ब) कार्ल मार्क्स
क) अन्तोनिओ ग्रामची ड) यापैकी नाही

१२) 'भारतीय विवाहसंस्थेचा इतिहास' हा ग्रंथ ——— यांनी लिहीला.
अ) ग. ह. खरे ब) वि. का. राजवाडे
क) सेतू पगडी ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
अ) वर्ण व्यवस्था स्पष्ट करा.
ब) फसली कालगणना
क) इतिहास लेखन : पर्शियन
ड) इतिहास लेखनातील समाजशास्त्रीय सिद्धांत स्पष्ट करा.
इ) बाबरनामा हा ग्रंथ इतिहासाचे साधन म्हणून कसा महत्त्वाचा आहे?
ई) भारतातील वंचित दृष्टिकोनातून इतिहासलेखन स्पष्ट करा.

प्र.३ लघुत्तरी उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
अ) इतिहासलेखनातील चक्राकार सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) भारतीय इतिहास लेखन दृष्टीकोन : कामगार व शेतकरी
क) मध्ययुगीन भारतीय इतिहास लेखनाची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ड) रोमिला थापर यांचे इतिहासलेखनातील योगदान स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
अ) वि. का. राजवाडे यांचे इतिहासलेखनातील योगदानाचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) भारतीय इतिहासाचे कालखंडानुसार वर्णन करा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२
भारतीय इतिहासामध्ये राष्ट्रवादी इतिहासलेखन परंपरेची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
Historiography (230108201)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **12**

1) Hijra means _____.
a) Migration b) Conversion
c) Modernization d) None of these

2) “In Greek historiography, the year _____ was considered the basis for chronology.
a) Olympics b) Birth of Julius Caesar
c) Birth of Pluto d) None of these

3) The inscription of _____ mentions ancient Indian chronology.
a) King Kanishka b) King Harshvardhan
c) Emperor Ashoka d) King Prasenjit

4) The time of Mahatma Gandhi and Dr. Babasaheb Ambedkar is called the _____ period.
a) Postmodern b) Modern
c) Medieval d) Ancient

5) After the Stone Age comes the period of _____.
a) Stone Age b) Copper Age
c) Iron Age d) None of these

6) Ibn Khaldun proposed a new idea that history is the science of _____.
a) Religion b) Caste
c) Culture d) None of these

7) _____ Arab historian came to India with Muhammad Ghazani.
a) Abul Fazl b) Minhas-us-Siraj
c) Al Biruni d) None of these

8) The _____ is an integral part of the Indian caste system.
a) Caste b) Class
c) Race d) None of these

9) The correlation between humans and the surrounding environment is the _____ theory.
- a) Sociological
- b) Situational
- c) Cyclical
- d) None of these

10) _____ wrote a book on medieval Indian economy.
- a) Irfan Habib
- b) Ranjit Guha
- c) Kashiprasad Jaiswal
- d) None of these

11) The concept of subaltern history was put forward by _____.
- a) Ranjit Guha
- b) Karl Marx
- c) Antonio Gramsci
- d) None of these

12) The book 'History of Indian Marriage Institution' was written by _____.
- a) G. H. Khare
- b) V. K. Rajwade
- c) Setu Turban
- d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the Varna system.
b) Crop chronology.
c) History writing: Persian.
d) Explain the sociological theory in history writing.
e) How is the book Baburnama important as a tool of history?
f) Explain historiography from the perspective of the subaltern in India.

Q.3 Write short answers. (Any Two) **12**

a) Explain the cyclical theory of historiography.
b) Indian historiography perspective: workers and farmers
c) Explain the salient features of medieval Indian historiography.
d) Explain the contribution of Romila Thapar to historiography.

Q.4 Broad Question. (Any One) **12**

a) Review the contribution of V. K. Rajwade to historiography.

OR

b) Describe Indian history according to its period.

Q.5 Broad Question. **12**

Explain the role of nationalist historiography in Indian history.

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षाः
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of Ancient India - II (650 to 1200 A.D.) (230108202)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ६०
वेळः सकाळी ११:00 ते 0१:३0

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) ९ व्या शतकातील चोल साम्राज्याची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) कुल्लोतुंग ब) राजराज
क) राजाधिराज ड) विजयालय

२) ––– प्रतिहार राजाने सुप्रसिद्ध कवी राजशेखर यांना राजाश्रय दिला होता.
अ) मिहिरभोज ब) वत्सराज
क) महिपाल ड) नागभट्ट – I

३) सम्राट हर्षवर्धनाचा पराभव ––– या चालुक्य राजांनी केला.
अ) पुलकेशी पहिला ब) पुलकेशी दुसरा
क) रविकीर्ती ड) मंगलेश

४) राष्ट्रकुटाच्या ––– राजाने 'कविराजामार्ग' आणि 'रत्नमालिका' ची रचना केली होती.
अ) अमोघवर्ष पहिला ब) कृष्णा प्रथम
क) इंद्र तिसरा ड) कृष्णा तिसरा

५) वेरूळ येथील भव्य कैलाशनाथ मंदिर ––– राजाच्या कारकीर्दीत बांधले गेले होते.
अ) ध्रुव ब) अमोघवर्ष
क) पहिला कृष्ण ड) दंतीदुर्ग

६) ––– या शासकांच्या काळात शिल्पकलेची मामल्ल, महेंद्र, राजसिंह आणि अपराजित शैली आढळतात.
अ) पल्लव ब) चोल
क) चालुक्य ड) राष्ट्रकूट

७) संत ज्ञानेश्वर महाराज हे ——— यादव शासकाच्या समकालीन होते.
   अ) भिल्लम ब) सेऊनचंद्र
   क) जैतुगी ड) रामचंद्र

८) विक्रमशिला विद्यापीठाची स्थापना ——— या पाल राजांनी केली.
   अ) देवपाल ब) धर्मपाल
   क) रामपाल ड) महिंद्रपाल

९) "चतुर्वर्ग चिंतामणी" हा ग्रंथ ——— यांनी लिहिला.
   अ) रामचंद्र ब) संत ज्ञानेश्वर
   क) हेमाद्री ड) शारंगदेव

१0) मत्तविलास प्रहसन हा ग्रंथ ——— या राजांनी लिहिला.
   अ) अमोघवर्ष ब) महेंद्रवर्मन पहिला
   क) नरसिंहवर्मन ड) रविकीर्ती

११) उत्तरेकडील त्रिपक्षीय संघर्षात भाग घेणारा पहिला राष्ट्रकूट शासक ——— हा होता.
   अ) ध्रुव ब) अमोघवर्ष
   क) दंतिदुर्ग ड) कृष्ण – I

१२) परमार घराण्याचे संस्थापक ——— हे होते.
   अ) गोपाळ ब) राजाभोज
   क) वाकपती मुंज ड) उपेंद्र

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) परमार राजा राजाभोजच्या कार्याबद्दल माहिती लिहा.
ब) पल्लव राजा नरसिंह वर्मन – I यांचे योगदान स्पष्ट करा.
क) भक्तीपंथ चळवळीतील संत ज्ञानेश्वर महाराजांचे योगदान सांगा.
ड) राष्ट्रकूट राजा कृष्ण – I च्या योगदानाची चर्चा करा.
इ) चोल राजा राजाराजा – I च्या कर्तृत्त्वाचे परीक्षण करा.
ई) वेसर वास्तुकलेची माहिती लिहा.

प्र.३ लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन) १२

अ) यादव राजवंशाबद्दल माहिती लिहा.
ब) इ.स. **७५0** – इ. स. **१000** मध्ये तीन शक्तीशाली राजघराण्यातील संघर्षाचे कारण काय होते?
क) राष्ट्रकूटाच्या राजकीय इतिहासाचे थोडक्यात वर्णन करा.
ड) इ.स. **६५0** नंतर हिंदू मंदिर वास्तुकलेमध्ये झालेल्या विकासाची चर्चा करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **१२**

अ) स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या विशेष संदर्भासह चोल प्रशासनाच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.

किंवा

ब) बंगालमधील पाल घराण्याची उत्पत्ती आणि इतिहास याविषयी माहिती द्या.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. **१२**

चालुक्य घराण्याचा उदय आणि भारतीय संस्कृतीतील त्यांच्या योगदानाचे वर्णन करा.

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
History of Ancient India - II (650 to 1200 A.D.) (230108202)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

1) In the 9th century Chola Empire was founded by _____.
a) Kullotung b) Rajaraj
c) Rajadhiraj d) Vijayalaya

2) _____ Pratihara King patronized the well known poet Rajasekhara.
a) Mihirabhoja b) Vatsaraja
c) Mahipala d) Nagabhatta I

3) Harshavardhana was defeated by the _____ Chalukyan King.
a) Pulkeshi - I b) Pulkeshi - II
c) Ravikirti d) Manglesh

4) _____ Rashtrakuta king composed the works 'Kavirajamarga' and 'Ratnamalika'.
a) Amoghavarsha - I b) Krishna - I
c) Indra - III d) Krishna - III

5) The Magnificent rock-cut Kailashnatha Temple at Ellora was built during the reign of the _____ king.
a) Dhruva b) Amoghavarsha - I
c) Krishna - I d) Dantidurga

6) Mamalla, Mahendra, Rajasingha and Aparajit styles of sculpture are found during the period of _____ rulers.
a) Pallava b) Chol
c) Chalukya d) Rashtrakuta

7) Saint Dnyaneshwar Maharaj was a contemporary of _____ Yadav ruler.
a) Bhillam b) Seunchandra
c) Jaitugi d) Ramachandra

8) Vikramshila University was founded by _____ Pala king.
a) Devpal b) Dharmapal
c) Rampal d) Mahindra Pal

9) "Chaturvarga Chintamani" was written by _____.
a) Ramchandra
b) Saint Dnyaneshwar
c) Hemadri
d) Sharangdev

10) The book Mattavilas Prahasana was written by _____ king.
a) Amoghavarsha
b) Mahendravarman - I
c) Narasimhavarman
d) Ravikirti

11) The first Rashtrakuta ruler to take part in the triangle conflict in the north was _____.
a) Dhruv
b) Amoghavarsha
c) Dantidurg
d) Krishna - I

12) _____ was the founder of Parmar Dynasty.
a) Gopal
b) Rajabhoj
c) Vakpati Munj
d) Upendra

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Write the achievement of Parmar King Rajabhoj.
b) Write the contribution of Pallava King Narasimha Varman - I.
c) Explain the contribution of Saint Dnyaneshwar to the Bhakti Panth movement.
d) Discuss the contribution of Rashtrakuta King Krishna - I.
e) Examine the achievements of Chola King Rajaraja - I
f) Write information about Vesara architecture.

Q.3 Write Short Answers/Short Notes. (Any Two) **12**

a) Write information about Yadav dynasty.
b) What was the cause of conflict between the three powers during 750 A.D.-1000 A.D.?
c) Describe in brief the political history of the Rashtrakuta.
d) Discuss the evolution of Hindu temple architecture after 650 A.D.

Q.4 Write the detail answers. (Any One) **12**

a) Describe the salient features of the Chola's administration with special reference to local self government.

OR

b) Give an account on the origin and history of Pala dynasty in Bengal.

Q.5 Write the detail answer. **12**

Describe the origin of Chalukyas and their contribution to Indian culture.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (History) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of Medieval India - II (1526 to 1707 A.D.) (230108203)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ | कमाल गुण: ६०
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) मुघल काळातील पहिला व महत्वाचा ग्रंथ ––– होय.
अ) तुझक–इ–हुमायूननामा ब) बाबरनामा
क) ऐनी अकबर ड) अकबरनामा

२) तारीख–इ–इलाही हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) हसन निझामी ब) अमीर खुस्रो
क) सियाउद्दीन बर्नी ड) कुलक शंदी

३) औरंगजेबच्या काळात ––– हा फ्रान्सचा प्रवासी आला होता.
अ) कॅप्टन हॉकीन्स ब) थॉमस रो
क) फ्रान्सिस बर्नियर ड) निकोलस कौंटी

४) मध्ययुगातील पर्शियन वाङ्मयीन चळवळीचे केंद्र ––– हे होते.
अ) आग्रा ब) अलिगढ
क) अलाहाबाद ड) दिल्ली

५) बाबराने ––– युद्धनितीचा वापर केला होता.
अ) तुलुगामा ब) गनिमी कावा
क) ब्लिट्झक्रेग ड) यापैकी नाही

६) अकबराने आपल्या दरबारात ––– यांना दिवाण–इ–अश्रफ या पदावर नेमले.
अ) अबुल फजल ब) राजा तोडरमल
क) बीरबल ड) अब्दुल रहीम खान

७) मुघल सम्राट ––– यांनी दोन वेळा राज्य केल.
अ) अकबर ब) शहाजहान
क) हुमायून ड) औरंगजेब

८) रामसीतेचे चित्र ——— राजाच्या नाण्यावर होते.

अ) शहाजहान | ब) औरंगजेब
क) हूमायून | ड) अकबर

९) भारतात मीना बाजार प्रथम ——— यांनी सुरू केला.

अ) हुमायून | ब) अकबर
क) औरंगजेब | ड) शहाजहान

१०) मध्ययुगीन काळात अती उच्च प्रतीचा तांदूळ ——— राज्यात पिकवला जात होता.

अ) महाराष्ट्र | ब) बिहार
क) केरळ | ड) कर्नाटक

११) अकबराने इ.स ——— साली धार्मिक वर्चस्व असलेला हुकूम काढला.

अ) १५७७ | ब) १५७८
क) १५७९ | ड) १५८०

१२) शहाजहान यांनी अहमदाबाद येथील ——— मंदिराचा जिर्णोधार केला.

अ) गणेश | ब) शीव
क) विष्णू | ड) चिंतामणी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) मध्ययुगीन इतिहासाची संस्कृत साधनांची नावे लिहा.
ब) शहाजा–इ–मंडी या अधिकाऱ्याची कामे सांगा.
क) शेरशहाच्या नाण्याबद्दल थोडक्यात माहिती दया.
ड) मुघलकालीन जमीन प्रकारावर चर्चा करा.
इ) मुघल साम्राज्यातील व्यापारी बंदराची थोडक्यात माहिती लिहा.
ई) मुघल कालीन चित्रकलेविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

अ) मध्ययुगीन मराठी साधने
ब) मुघल साम्राज्याचा ऱ्हास
क) शेरशहाचे केंद्रीय प्रशासन
ड) नवरत्न दरबार

प्र.४ अ) शहाजहान काळात स्थापत्याचे सुवर्णयुग होते हे स्पष्ट करा? १२

किंवा

ब) औरंगजेबाच्या दख्खन धोरणाची चर्चा करा.

प्र.५ अकबरकाळातील प्रशासन व्यवस्थेची चर्चा करा. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
History of Medieval India - II (1526 to 1707 A.D.) (230108203)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

1) In the Mughal period _____ was the first and most important book.
a) Tuzak -E- Humayunanama b) Babarnama
c) Een Akbar d) Akbarnama

2) _____ was the author of Tarikh-E-Elahi.
a) Hasan Nizami b) Amir Khusro
c) Ziyauddin Barni d) Kulkshandi

3) The Franch traveller _____ was visited the Aurangajeb Empire period.
a) Capt. Howkins b) Thomas Row
c) Francis Barniyar d) Nikholie Kaunti

4) _____ was a parsiyan literature movement centre in medieval period.
a) Agra b) Aligarh
c) Allahabad d) Delhi

5) _____ was used a strategy of war by Babar.
a) Tulagama b) Guerrilla
c) Blitzkrieg d) None of these

6) _____ was to the appoint a Diwan-E-Aashraf at Akbar Court.
a) Abul Fazal b) Raja Todarmal
c) Birbal d) Abdul Rahimkhan

7) _____ Mughal emperor ruled twice time.
a) Akbar b) Shahjahan
c) Humayun d) Aurangzeb

8) _____ coin were struck the picture of Ram-Sita.
a) Shahjahan b) Aurangzeb
c) Humayun d) Akbar

9) _____ was introduced the Meena Bazar in India.
a) Humayun b) Akbar
c) Aurangzeb d) Shahjahan

10) In medieval period high quality rice to grow a _____ state.
a) Maharashtra b) Bihar
c) Kerala d) Karnataka

11) In _____ A. D. Akbar was to dominate religious decrees.
a) 1577 b) 1578
c) 1579 d) 1580

12) At Ahmadabad _____ temple were to restore by Shahjahan.
a) Ganesh b) Shiv
c) Vishnu d) Chintamani

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
a) Write the names of sources of Sanskrit language in medieval period.
b) State the work of shahana-E-Mandi.
c) Write the brief information about coinage of Shershah.
d) Discuss the kind of land on Mughal period.
e) Write the brief information of commercial (Centers) parts of Mughal Empire.
f) Give the brief information of painting during the Mughal period.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) **12**
a) Medieval Marathi sources
b) Downfall of Mughal empire
c) Central administration of Shershah
d) Navratna Darbar

Q.4 **a)** Explain 'The Golden Age of Architecture of Shahjahan. **12**

OR

b) Discuss the Deccan Policy of Aurangzeb.

Q.5 Discuss the administration policy of Akbar. **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए (History) (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Theory and Concepts of Modern World – II (230108204)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०४-११-२०२५ कमाल गुण: ३०
वेळ: सकाळी ११:०० ते १२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०६

१) राष्ट्रवादाचा उदय ––– व्या शतकात झाला.
अ) १५ ब) १६
क) १७ ड) १८

२) आधुनिक काळातील ––– ही एक प्रभावशाली प्रेरणा बनली आहे.
अ) समाजवाद ब) राष्ट्रवाद
क) उदारमतवाद ड) साम्यवाद

३) जी. पी. गूच यांच्या मते "राष्ट्रवाद हे ––– क्रांतीचे अपत्य मानले जाते".
अ) औद्योगिक ब) रशियन
क) फ्रेंच ड) चीनी

४) ––– हे समाजवादाचे विकसित रूप होय.
अ) साम्यवाद ब) उदारमतवाद
क) साम्राज्यवाद ड) यापैकी नाही.

५) "जगातील कामगारानो एक व्हा" अशी हाक ––– यांनी दिली.
अ) सेंट सायमन ब) कार्ल मार्क्स
क) रूसो ड) अॅडम स्मिथ

६) ––– हा कार्ल मार्क्सचा मुलभूत सिद्धांत आहे.
अ) प्रत्यक्षवाद ब) आव्हान आणि प्रतिसाद
क) द्वंद्वात्मक भौतिकवाद ड) चिद्वाद

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **०६**

अ) राष्ट्रवादाचा अर्थ स्पष्ट करा.
ब) राष्ट्रवादाची व्याख्या सांगा.
क) साम्यवादाचा अर्थ स्पष्ट करा.
ड) वर्ग संघर्ष म्हणजे काय?

प्र.३ लहान उत्तरे/लहान नोट्स लिहा. **०६**

राष्ट्रवादाच्या विकासाची कारणे सांगा.

प्र.४ तपशीलवार उत्तर लिहा. (व्यापक उत्तर प्रकार प्रश्न) (कोणताही एक) **१२**

अ) राष्ट्रवादाच्या विकासाची माहिती द्या.

किंवा

ब) कार्ल मार्क्सचा साम्यवाद स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
Theory and Concepts of Modern World – II (230108204)

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025 Max. Marks: 30
Time: 11:00 AM To 12:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **06**

1) The rise of nationalism was seen in _____ century.
a) 15th b) 16th
c) 17th d) 18th

2) In the modern times, the motivational force of _____ has become more powerful.
a) Socialism b) nationalism
c) liberalism d) Communism

3) According to G P Gooch nationalism is supposed to be the brainchild of _____ revolution.
a) Industrial b) Russian
c) French d) Chinese

4) _____ is the eccentric form of Socialism.
a) Communism b) Liberalism
c) Imperialism d) none of these

5) The slogan ‘Workers of the world, Unite’ was given by _____.
a) St. Simon b) Karl Marx
c) Russo d) Adam Smith

6) _____ Was the essential theory of Karl Marx.
a) Pratyaksh vad b) Challenge and Response
c) Dualistic materialism d) Chidwad

Q.2 Write short answers. (Any Two) **06**

a) Explain the meaning of nationalism.
b) Give a definition of nationalism.
c) Explain the concept of Communism.
d) Explain the Class- Conflict theory.

Q.3 Write Short Note. **06**

State the reasons of development of nationalism.

Q.4 Write the detailed answer (Broad Answer type question) (Any One) **12**

a) Write a detailed note on growth of nationalism.

OR

b) Explain the concept of communism of Karl Marx.

Seat No.	

Set P

एम.ए (History) (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Heritage and Management (230108206)

वार, दिनांकः शुक्रवार, ०७-११-२०२५ कमाल गुणः ६०
वेळः सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) जागतिक वारसा दिन जगभरात कोणत्या दिवशी साजरा केला जातो?
अ) १ जानेवारी ब) २० मार्च
क) १८ एप्रिल ड) १४ जून

२) ––– येथील उत्खननातून संग्रहालयाचा सर्वात जुना संदर्भ जगापुढे आला.
अ) उर ब) काबुल
क) पेकिंग ड) यापैकी काहीही नाही

३) UNESCO नुसार ––– स्थळे जगातील सर्व लोकांच्या मालकीची ठिकाणे म्हणून ओळखली जातात.
अ) स्थानिक वारसा ब) जागतिक वारसा
क) राष्ट्रीय वारसा ड) यापैकी काहीही नाही

४) भारताचा ––– वारसा विविध घटकांद्वारे शोधला जाऊ शकतो.
अ) राजकीय ब) आर्थिक
क) शैक्षणिक ड) सांस्कृतिक

५) भारताचे राष्ट्रीय वारसा चिन्ह म्हणून कोणते ठिकाण ओळखले जाते?
अ) हंपी ब) ताजमहाल
क) सुवर्ण मंदिर ड) महाबलीपुरम

६) छ. शिवाजी वास्तू संग्रहालय ––– येथे आहे.
अ) मुंबई ब) पुणे
क) कोल्हापूर ड) नागपूर

७) पश्चिम घाट जागतिक वारसा क्षेत्र खालील पैकी ––– राज्यात आहे.
अ) आंध्र प्रदेश ब) पोंडेचरी
क) गोवा ड) राजस्थान

८) महाबोधी मंदिर वारसा स्थळ ––– राज्यात आहे.
   अ) तेलंगणा ब) महाराष्ट्र
   क) बिहार ड) तामिळनाडू

९) भारताचे मिश्रित जागतिक वारसा स्थळ खांगचेंडझोंगा राष्ट्रीय उद्यान ––– राज्यात आहे.
   अ) उत्तर प्रदेश ब) बिहार
   क) पश्चिम बंगाल ड) सिक्किम

१०) मध्य प्रदेश राज्यातील ––– हे जागतिक वारसा स्थळ आहे.
   अ) महाबलीपुरम मंदिर ब) सूर्य मंदिर
   क) वेरूळ ड) सांची स्तूप

११) माउन्टन रेल्वे वारसा स्थळ म्हणून ––– ओळखली जाते.
   अ) शताब्दी एक्सप्रेस ब) डेक्कन क्विन
   क) दार्जीलिंग रेल्वे ड) यापैकी काहीही नाही

१२) भारतातील ––– नैसर्गिक वारसा स्थळ आहे.
   अ) काझीरंगा अभयारण्य ब) अजिंठा
   क) खजुराहो ड) ताजमहाल

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) जागतिक वारसा आणि युनेस्को यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) भारतीय सांस्कृतिक वारसा म्हणजे काय?
क) वारसा व्यवस्थापनाबद्दल टिपा लिहा.
ड) वारसा पर्यटन संकल्पना स्पष्ट करा.
इ) संग्रहालय आणि त्याची संकल्पना याबद्दल माहिती लिहा.
ई) छ. शिवाजी महाराज वास्तू संग्रहालयाचे महत्त्व लिहा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **१२**

अ) सांस्कृतिक वारसा स्थळ म्हणून पंढरपूर आषाढी वारीचे महत्त्व लिहा.
ब) स्थानिक वारसा संकल्पना म्हणजे काय सांगून त्याची समस्या लिहा.
क) वारसा संवर्धन आणि संशोधनावर टिपा लिहा.
ड) वारसा पर्यटन आणि अर्थशास्त्र यावरती टिपा लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न सोडवा. (कोणताही एक) **१२**

अ) जागतिक आणि राष्ट्रीय वारसा कायद्यांबद्दल माहिती लिहा.

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील एलिफंटा लेणी आणि अजिंठा लेण्यांचा पर्यटन वारसाचा भाग म्हणून महत्त्व सांगा.

प्र.५ दिर्घोत्तरी प्रश्न सोडवा. १२

जगप्रसिद्ध सात वारसा स्थळांची माहिती लिहा.

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
Heritage and Management (230108206)

Day & Date: Friday, 07-11-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **12**

1) On which day was the first World Heritage Day celebrated?
a) 1 January b) 20 March
c) 18 April d) 14 June

2) The oldest reference to museum in the world was discovered at _____.
a) Ur b) Kabul
c) Peking d) None of these

3) According to UNESCO, _____ places are recognized as the places of worship of all peoples.
a) Local heritage b) Light heritage
c) National heritage d) None of these

4) India's _____ heritage can be traced through various factors.
a) Political b) Economic
c) Educational d) Cultural

5) Which of the following is recognized as the national heritage symbol of India?
a) Hampi b) Taj Mahal
c) Golden Temple d) Mahabalipuram

6) Ch. Shivaji Vastu Museum is located at _____.
a) Mumbai b) Pune
c) Kolhapur d) Nagpur

7) Western Ghats is the _____ region of the following.
a) Andhra Pradesh b) Pondicherry
c) Goa d) Rajasthan

8) Mahabodhi Temple heritage site is in _____.
a) Telangana b) Maharashtra
c) Bihar d) Tamil Nadu

9) Khangchendzonga National Park is the most comprehensive site of India in _____.

a) Uttar Pradesh b) Bihar
c) West Bengal d) Sikkim

10) _____ is heritage site in Madhya Pradesh.

a) Mahabalipuram Temple b) Sun Temple
c) Verul d) Sanchi Stupa

11) _____ is Mountain Railway known as a heritage site.

a) Shatabdi Express b) Deccan Queen
c) Darjeeling Railway d) None of these

12) _____ is a natural heritage site in India.

a) Kaziranga Sanctuary b) Ajanta
c) Khajuraho d) Taj Mahal

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the nature of World Heritage and UNESCO?
b) What is Indian Cultural Heritage
c) Write notes on heritage management.
d) Explain the concept of heritage tourism.
e) Write information about museum and its concept.
f) Write the importance of Ch. Shivaji Maharaj Vastu Museum

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Write the importance of Pandharpur Ashadhi Wari as a cultural heritage site.
b) Explain the concept of local heritage and write its problems.
c) Write notes on heritage conservation and research.
d) Write notes on heritage tourism and economics.

Q.4 Write long answers. (Any One) **12**

a) Write information about World and National Heritage Acts.

OR

b) State the importance of Elephanta Caves and Ajanta Caves in Maharashtra as part of tourist heritage.

Q.5 Write long answer.

Write information about seven world famous heritage sites. **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए (History) (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of Science and Technology in India. (230108207)

वार, दिनांकः शुक्रवार, ०७-११-२०२५ कमाल गुणः ६०
वेळः सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) खालीलपैकी कोणता प्राचीन भारतीय खगोलशास्त्रज्ञ त्रिकोणमिती आणि ग्रहांच्या गतीमध्ये योगदान देणारा प्रसिद्ध आहे?
अ) पाणिनी ब) आर्यभट्ट
क) सुश्रुत ड) चरक

२) वूट्झ स्टील कशासाठी ओळखले जाते?
अ) सिंचनामध्ये वापरले जाणारे ब) उच्च दर्जाचे भारतीय स्टील
क) मंदिरे बांधणे ड) धार्मिक शिलालेख

३) सुश्रुत संहितेतील शस्त्रक्रिया ग्रंथाचे वर्णन आहेः
अ) ग्रहांची गती
ब) लष्करी रणनीती
क) ३०० हून अधिक शस्त्रक्रिया प्रक्रिया
ड) वास्तुकला

४) दशांश स्थान मूल्य प्रणालीची उत्पत्ती येथे झाली.
अ) चीन ब) ग्रीस
क) भारत ड) पर्शिया

५) कोणत्या मध्ययुगीन भारतीय राजाने जंमरमंतर सारख्या खगोलीय वेधशाळा सुरू केल्या?
अ) अकबर ब) अशोक
क) चंद्रगुप्त ड) जयसिंग दुसरा

६) खालीलपैकी कोणता खगोलशास्त्रावरील मध्ययुगीन भारतीय ग्रंथ आहे?
अ) लीलावती ब) आर्यभटीय
क) सूर्यसिद्धांत ड) चरक संहिता

७) मध्ययुगीन गणितज्ञ भास्कर द्वितीय यांनी कोणते प्रसिद्ध काम लिहिले?
अ) अर्थशास्त्र
ब) सिद्धांत शिरोमणी
क) चरक संहिता
ड) बृहत संहिता

८) प्राचीन भारतीय जल व्यवस्थापन तंत्रांमध्ये सर्व समाविष्ट आहेत. वगळता.
अ) पायऱ्यांचे विहिरी
ब) धरणे
क) जलवाहिनी
ड) टाक्या

९) नालंदा आणि तक्षशिला हे यासाठी प्रसिद्ध होतः
अ) किल्ले
ब) मंदिरे
क) शैक्षणिक केंद्रे
ड) बाजारपेठ

१०) बहुतेक प्राचीन भारतीय वैज्ञानिक ग्रंथांची भाषा अशी होती.
अ) पाली
ब) संस्कृत
क) तमिळ
ड) पर्शियन

११) प्राचीन भारतात तक्षशिलेचे महत्त्व काय होते?
अ) राजधानी
ब) खाण केंद्र
क) विद्यापीठ शहर आणि विज्ञानाचे केंद्र
ड) मजबूत व्यापारी पद

१२) मध्ययुगीन भारतात, रसायनशास्त्रज्ञांनी विज्ञानाची कोणती शाखा विकसित केली होती?
अ) भौतिकशास्त्र
ब) रसायनशास्त्र (रसायन)
क) वनस्पतिशास्त्र
ड) प्राणीशास्त्र

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) विज्ञान क्षेत्रात वराहमिहिराचे योगदान काय होते?
ब) प्राचीन भारतीय शास्त्रज्ञांनी त्यांच्या पद्धतींमध्ये निरीक्षणाचा कसा वापर केला?
क) मध्ययुगीन भारतातील दोन शिक्षण केंद्रांची नावे सांगा आणि ते कशासाठी ओळखले जात होते ते सांगा.
ड) मध्ययुगीन भारतातील रसशास्त्राचे महत्त्व थोडक्यात स्पष्ट करा.
इ) प्राचीन भारतीय समाजात तांबे, कांस्य आणि लोखंडाचा काय उपयोग होत होता?
ई) प्राचीन भारतीय रसायनशास्त्रावर अल्केमिकलचा (रसायन) कसा प्रभाव पडला?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२

अ) प्राचीन भारतातील धातुशास्त्राच्या प्रगतीचे विश्लेषण करा. प्रमुख नवोपक्रम कोणते होते आणि त्यांचा जागतिक तंत्रज्ञानावर कसा प्रभाव पडला?
ब) प्राचीन भारतातील औषध आणि शस्त्रक्रियेच्या विकासाचे परीक्षण करा. सुरूवातीच्या वैद्यकीय विज्ञानाला आकार देण्यात चरक आणि सुश्रुत यांच्या भूमिकांची चर्चा करा.

क) भारतातील धार्मिक श्रद्धा आणि तत्वज्ञानाने वैज्ञानिक विचार आणि तांत्रिक प्रगतीमध्ये कसे योगदान दिले?

ड) गणित आणि खगोलशास्त्र या क्षेत्रातील प्राचीन भारतीय विद्वानांच्या प्रमुख योगदानाचे वर्णन करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

अ) मध्ययुगीन भारतीय शास्त्रज्ञांनी रसायनशास्त्र (रसशास्त्र) कसे पाहिले? त्यांची कामगिरी आणि मर्यादा काय होत्या?

किंवा

ब) भास्कर पहिला आणि दुसरा सारख्या भारतीय गणितज्ञांनी बीजगणित, अंकगणित आणि भूमितीमध्ये दिलेल्या योगदानाचे मूल्यांकन करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२

प्राचीन आणि मध्ययुगीन भारतातील खगोलशास्त्राचा विकास आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
History of Science and Technology in India. (230108207)

Day & Date: Friday, 07-11-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **12**

1) Which of the following is a famous ancient Indian astronomer who contributed to trigonometry and planetary motion?
a) Panini b) Aryabhata
c) Sushruta d) Charaka

2) What is Wootz steel known for?
a) Used in irrigation b) High-quality Indian steel
c) Building temples d) Religious inscriptions

3) The surgical text Sushruta Samhita describes.
a) Planetary motion
b) Military tactics
c) Over 300 surgical procedures
d) Architecture

4) The decimal place value system originated in:
a) China b) Greece
c) India d) Persia

5) Which medieval Indian king commissioned astronomical observatories like the Jantar Mantar?
a) Akbar b) Ashoka
c) Chandragupta d) Jai Singh II

6) Which of the following is a medieval Indian text on astronomy?
a) Lilavati b) Aryabhatiya
c) Surya Siddhanta d) Charaka Samhita

7) The medieval mathematician Bhaskara II wrote which famous work?
a) Arthashastra b) Siddhanta Shiromani
c) Charaka Samhita d) Brhat Samhita

8) Ancient Indian water management techniques include all EXCEPT:
a) Stepwells b) Dams
c) Aqueducts d) Tanks

9) Nalanda and Takshashila were famous for being:
a) Forts b) Temples
c) Educational centers d) Markets

10) The language of most ancient Indian scientific texts was:
a) Pali b) Sanskrit
c) Tamil d) Persian

11) What was the significance of Takshashila in ancient India?
a) Capital city
b) Mining center
c) University town and hub of science
d) Fortified trade post

12) During medieval India, which branch of science was developed by alchemists?
a) Physics b) Chemistry (Rasayana)
c) Botany d) Zoology

Q.2 Write Short Answer. (Any Four) **12**

a) What was the contribution of Varahamihira in the field of science?
b) How did ancient Indian scientists use observation in their methods?
c) Name two medieval Indian centers of learning and mention what they were known for.
d) Briefly explain the importance of Rasashastra in medieval India.
e) What were the uses of copper, bronze, and iron in ancient Indian society?
f) How did alchemy (Rasayana) influence early Indian chemistry?

Q.3 Answer the following Questions. (Any Two) **12**

a) Analyze the progress of metallurgy in ancient India. What were the key innovations and how did they influence global technology?
b) Examine the development of medicine and surgery in ancient India. Discuss the roles of Charaka and Sushruta in shaping early medical science.
c) How did religious beliefs and philosophies in India contribute to scientific thought and technological advancements?
d) Describe the major contributions of ancient Indian scholars to the fields of mathematics and astronomy.

Q.4 Answer the following Questions in Detail. (Any One) **12**

a) How did medieval Indian scientists approach chemistry (Rasashastra)? What were their achievements and limitations?

OR

b) Evaluate the contributions of Indian mathematicians like Bhaskara I and II to algebra, arithmetic, and geometry.

Q.5 Answer the following Questions in Detail. **12**

Explain the development and significance of astronomy in ancient and medieval India.

Seat No.	

Set P

एम.ए (History) (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Applied History (230108208)

वार, दिनांकः शुक्रवार, ०७-११-२०२५ — कमाल गुणः ६०

वेळः सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) उपयोजित इतिहासाला ––– असेही म्हणतात.
अ) जनासाठीचा इतिहास — ब) वैयक्तिक इतिहास
क) अधिकृत इतिहास — ड) जागतिक इतिहास

२) समकालीन इतिहास या संकल्पनेचा उदय ––– शतकात झाला.
अ) १८ व्या — ब) १९ व्या
क) २० व्या — ड) २१ व्या

३) कोलकाता येथील 'भारतीय संग्रहालयाची' स्थापना ––– मध्ये झाली.
अ) १८२० — ब) १८१४
क) १८१७ — ड) १८१६

४) 'सेंटर फॉर पब्लिक हिस्टरी' हा विभाग ––– शहरात आहे.
अ) दिल्ली — ब) कोलकाता
क) मुंबई — ड) बेंगळुरू

५) भारतातून प्रकाशित झालेले पहिले वृत्तपत्र ––– हे होते.
अ) बंगाल हेरॉल्ड — ब) कोलकाता गॅझेट
क) बंगाल गॅझेट — ड) संवाद कौमुदी

६) भारताचे पहिले पर्यटन धोरण ––– या वर्षी लागू करण्यात आले.
अ) १९८२ — ब) १९८६
क) १९९० — ड) १९९३

७) ––– हे दूरदर्शनचे पहिले संचालक होते.
अ) राजेश जैन — ब) पु. ल. देशपांडे
क) आचार्य अत्रे — ड) संजीव शर्मा

८) जगातील सर्वात प्राचीन वस्तुसंग्रहालय ––– या शहराच्या उत्खननात सापडले.
   अ) दिल्ली   ब) हडप्पा
   क) उर   ड) राखीगडी

९) महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळाची (MTDC) स्थापना ––– मध्ये करण्यात आली.
   अ) १९७२   ब) १९७५
   क) १९८0   ड) १९८२

१0) खालीलपैकी ––– यांना भरतातील पहिला छापखाना सुरू करण्याचे श्रेय दिले जाते.
   अ) इंग्रज   ब) पोर्तुगीज
   क) डच   ड) फ्रेंच

११) भारताचे राष्ट्रीय अभिलेखागार ––– येथे आहे.
   अ) दिल्ली   ब) कोलकाता
   क) मुंबई   ड) चेन्नई

१२) बोधिसत्व पदमपाणीचे जगप्रसिद्ध चित्र ––– या ठिकाणी आढळते.
   अ) वेरूळ   ब) बाघ
   क) अजिंठा   ड) भीमबेटका

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) नाणकशास्त्राचे इतिहासाच्या अभ्यासातील महत्त्व सांगा.
ब) सर अलेक्झांडर कॅनिगहॅम बद्दल माहिती लिहा.
क) संग्रहालयाचे ऐतिहासिक महत्त्व स्पष्ट करा.
ड) पर्यटन आणि रोजगार याविषयी माहिती लिहा.
इ) समकालीन इतिहास कल्पनेच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
ई) वेरूळ या पर्यटनस्थळा विषयी माहिती लिहा.

प्र.३ लघुत्तरी प्रश्न सोडवा. (कोणतेही दोन) १२

अ) वारसा स्थळांचे ऐतिहासिक महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) समकालीन इतिहासाचे संकल्पना व अर्थ स्पष्ट करा.
क) प्रसारमाध्यमांचे महत्त्व सांगा.
ड) सांस्कृतिक पर्यटनाविषयी माहिती लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) (विकल्पासह) १२

अ) प्राचीन भारताच्या पुराभिलेखीय साधनांची माहिती लिहा.

किंवा

ब) मुद्रित प्रसारमाध्यमा विषयी माहिती लिहा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२

उपयोजित इतिहास म्हणजे काय? त्याच्या उपयोजनाची माहिती द्या.

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
Applied History (230108208)

Day & Date: Friday, 07-11-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **12**

1) Applied history is also known as _____.
a) Public History b) Personal history
c) Official history d) Global history

2) The concept of contemporary history emerged in the _____ century.
a) 18th b) 19th
c) 20th d) 21st

3) The Indian Museum' in Kolkata was founded in _____.
a) 1820 b) 1814
c) 1817 d) 1816

4) The department of 'Centre for Public History' is located in _____ city.
a) Delhi b) Kolkata
c) Mumbai d) Bengaluru

5) The first newspaper published from India was _____.
a) Bengal Herold b) Kolkata Gazette
c) Bengal Gazette d) Sanvad Kaumudi

6) India's first tourism policy was implemented in _____ year.
a) 1982 b) 1986
c) 1990 d) 1993

7) _____ was the first director of Doordarshan.
a) Rajesh Jain b) P. L. Deshpande
c) Acharya Atre d) Sanjeev Sharma

8) The earliest museum in the world was discovered in the excavations at the city of _____.
a) Delhi b) Harappa
c) Ur d) Rakhigadi

9) Maharashtra Tourism Development Corporation (MTDC) was established in _____.
a) 1972 b) 1975
c) 1980 d) 1982

10) Among the following _____ is credited with starting the first printing press in India.
a) British b) Portuguese
c) Dutch d) French

11) The National Archives of India is in _____.
a) Delhi b) Kolkata
c) Mumbai d) Chennai

12) The world famous picture of Bodhisattva Padampani is found at _____.
a) Ellora b) Bagh
c) Ajanta d) Bhimbetka

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
a) State the importance of numismatics in the study of history.
b) Write information about Sir Alexander Cunningham.
c) Explain the historical significance of the museum.
d) Write the information about tourism and employment.
f) Explain the limitations of the contemporary idea of history.
e) Write the information about the tourist place Ellora.

Q.3 Write short answer/short notes. (Any Two) **12**
a) Explain the historical significance of heritage sites.
b) Explain the concept and meaning of contemporary history.
c) State the importance of mass media.
d) Write information about cultural tourism.

Q.4 Write the detail answers. (Any One) **12**
a) Write the information about archival sources of ancient India.
b) Write the information about print media.

Q.5 Write the detail answer. **12**
What is Applied History? Give the information of its application.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (History) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of Modern India - I (1757 to 1857) (230108301)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ | कमाल गुण: ६०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) ––– साली भारताशी व्यापार करण्यासाठी इस्ट इंडिया कंपनी स्थापन झाली.
अ) १६०० ब) १६३०
क) १६४० ड) १६५०

२) इंग्रजांनी बंगालचा नबाब सिराजुद्दौला याचा वजीर ––– याला फितूर बनवले होते.
अ) मीर जाफर ब) मीर कासीम
क) मीर अतीव ड) मीर खतीब

३) ––– च्या लढाईतील विजयाने इंग्रजांना भारतात पाय रोवता आले.
अ) बक्सार ब) सुरत
क) प्लासी ड) त्रिची

४) ––– याने बंगालमध्ये दुहेरी शासनव्यवस्था सुरू केली.
अ) वॉरन हेस्टींग ब) रॉबर्ट क्लाईव्ह्
क) हेन्री ऑस्टीन ड) लॉर्ड कर्झन

५) गव्हर्नर जनरल वॉरन हेस्टींग्ज् च्या काळात ––– साली कलकत्ता येथे सुप्रीम कोर्टाची स्थापना झाली.
अ) १७७० ब) १७७१
क) १७७२ ड) १७७३

६) जमीन महसूलाची कायमधारा पद्धती गव्हर्नर जनरल ––– ने सुरू केली.
अ) लॉर्ड डफरीन ब) लॉर्ड कर्झन
क) लॉर्ड कॉर्नवालीस ड) लॉर्ड मेयो

७) गव्हर्नर जनरल ——— ने उत्तर भारतातील ठगांचा बंदोबस्त् केला.
  अ) लॉर्ड ऑक्लंड ब) लॉर्ड डफरीन
  क) लॉर्ड वेलस्ली ड) लॉर्ड विल्य्म बेंटिंग

८) भारतात सतीबंदीचा कायदा गव्हर्नर जनरल ——— ने केला.
  अ) लॉर्ड कर्झन ब) लॉर्ड विल्य्म बेंटिंग
  क) लॉर्ड वेलस्ली ड) लॉर्ड मेयो

९) १८५७ च्या उठावावेळी नानासाहेब पेशव्यांनी ——— येथे इंग्रजांच्या विरूद्ध उठाव केला.
  अ) कानपूर ब) झांशी
  क) लखनौ ड) ग्वाल्हेर

१0) बेगम हजरत महल यांनी ——— येथे उठावाचे नेतृत्त्व केले.
  अ) लखनौ ब) अवध
  क) दिल्ली ड) कानपूर

११) जनरल हयू रोज याने ——— येथील उठावाचे दमण केले.
  अ) सातारा ब) दिल्ली
  क) झांशी ड) मेरठ

१२) ——— साली राणीचा जाहिरनामा प्रसिद्ध झाला.
  अ) १८५७ ब) १८५८
  क) १८५९ ड) १८६0

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) अंधार कोठडी प्रकरणाविषयी थोडक्यात लिहा.
ब) वॉरन हेस्टींग्जच्या कारकीर्दीतील अवधच्या बेगमाच्या प्रकरणाची थोडक्यात माहिती लिहा.
क) इंग्रज राजवटीतील सामाजिक पार्श्वभूमी थोडक्यात सांगा.
ड) लॉर्ड कॉर्नवालीस च्या पोलीस प्रशासनातील सुधारणांविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
इ) १८५७ च्या उठावातील मंगल पांडे च्या हौतात्म्याची थोडक्यात माहिती द्या.
ई) झांशी संस्थानचे दत्तक वारस नामंजूर प्रकरणाची थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) १२

अ) बक्सारच्या लढाईचे परिणाम
ब) कायमधारा जमीन महसूल पद्धती
क) इंग्रजांचे शैक्षणिक धोरण
ड) १८५७ च्या उठावाच्या अपयशाची कारणे.

प्र.४ **अ)** प्लासीच्या लढाईची कारणे लिहा. १२

किंवा

ब) गव्हर्नर जनरल विल्यम बेंटिंगच्या सामाजिक सुधारणांची चर्चा करा.

प्र.५ १८५७ च्या उठावाची कारणे लिहा. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
History of Modern India - I (1757 to 1857) (230108301)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

1) In the year _____, the East India Company was established to trade with India.
a) 1600 b) 1630
c) 1640 d) 1650

2) The British had made the Vazir of the Nawab of Bengal Siraj-ud-Daula _____ a fitur.
a) Mir Jafar b) Mir Qasim
c) Mir Atib d) Mir Khatib

3) The victory in the battle of _____enabled the British to establish a foothold in India.
a) Buxar b) Surat
c) Plassey d) Trichy

4) _____ He started a dual system of government in Bengal.
a) Warren Hastings b) Robert Clive
c) Henry Austin d) Lord Curzon

5) During the reign of Governor General Warren Hastings, the Supreme Court was established in Calcutta in the year _____.
a) 1770 b) 1771
c) 1772 d) 1773

6) The permanent settlement land revenue system was started by the Governor General _____.
a) Lord Dufferin b) Lord Curzon
c) Lord Cornwallis d) Lord Mayo

7) Governor General _____ controlled the thugs in North India.
a) Lord Auckland b) Lord Dufferin
c) Lord Wellesley d) Lord William Bentig

8) The Governor General _____ of India enacted the law of Sati ban.
a) Lord Curzon b) Lord William Bentig
c) Lord Wellesley d) Lord Mayo

9) During the revolt of 1857, Nanasaheb Peshwa led an uprising against the British at _____.
a) Kanpur b) Jhansi
c) Lucknow d) Gwalior

10) Begum Hazrat Mahal led the uprising at _____.
a) Lucknow b) Oudh
c) Delhi d) Kanpur

11) General Hugh Rose suppressed the uprising in _____.
a) Satara b) Delhi
c) Jhansi d) Meerut

12) _____ In the year Rani's manifesto was published.
a) 1857 b) 1858
c) 1859 d) 1860

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Write a short account of the Andhar Kothi case.
b) Write a short account of the case of the Begum of Awadh during the reign of Warren Hastings.
c) Briefly describe the social background of the British rule.
d) Write a short account of the reforms in police administration of Lord Cornwallis.
e) Give a short account of the martyrdom of Mangal Pandey in the uprising of 1857.
f) Write a short account of the case of the rejected adopted heir of the Jhansi princely state.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) **12**

a) Effects of the battle of Buxar
b) Permanent settlement of land revenue system
c) Educational policy of the British
d) Reasons for the failure of the uprising of 1857

Q.4 **a)** Write the causes of the battle of Plassey. **12**

OR

b) Discuss the social reforms of Governor General William Bentig.

Q.5 Write the causes of the revolt of 1857. **12**

Seat No.	

Set | P

एम.ए. (History) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of Maratha-I (Polity & Economy) (1600 to 1818 A.D.)
(230108302)

वार, दिनांक : शुक्रवार, ३१-१०-२०२५ — कमाल गुणः ६०
वेळः सकाळी ११:00 ते 0१:३0

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. **१२**

१) सभासद बखरीचे लेखन ––– यांनी केले.
अ) कृष्णाजी अनंत सभासद ब) जयराम पिंडे
क) कवी कलश ड) कवी परमानंद

२) ––– येथील इंडिया ऑफीसमध्ये मराठा इतिहास लेखनासाठी आवश्यक कागदपत्रांचा मोठा संग्रह आहे.
अ) पॅरीस ब) इंग्लंड
क) नेपाळ ड) कोरीया

३) आज्ञापत्र हा राजनीतीवरील महत्त्वपूर्ण ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) जयराम पिंडे ब) कवी भूषण
क) कवी कलश ड) रामचंद्रपंत अमात्य

४) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या राज्याभिषेकापासून ––– शक सुरू झाले.
अ) शालीवाहन ब) शिव
क) हिजरी ड) फसली

५) अष्टप्रधान मंडळातील ––– कडे सैन्यदलाची जबाबदारी होती.
अ) पेशवा ब) अमात्य्
क) सुमंत ड) सेनापती

६) पेशवाईत नाना फडणवीस यांनी ––– म्हणून कार्य केले.
अ) सेनापती ब) कारभारी
क) डबीर ड) अमात्य्

७) मराठा मंडळातील --- घराण्याकडे इंदोरची जबाबदारी होती.
अ) होळकर ब) शिंदे
क) गायकवाड ड) पवार

८) मराठाकालीन किल्ले प्रशासनात --- हा प्रमुख होता.
अ) सबनीस ब) कारखानीस
क) हवालदार ड) चिटणीस

९) शिवरायांनी जमीनीची मोजणी करण्यासाठी --- चा वापर केला होता.
अ) तागाची दोरी ब) लोखंडी साखळी
क) शिवशाही काठी ड) मीटर पट्टी

१०) पेशवाईत मराठा सत्तेचा कारभार केंद्रीय सचिवालय अर्थात --- येथून चालत होता.
अ) सजा ब) सभागृह
क) फड ड) सदर

११) मराठा कालखंडात --- हे शहर पैठणी साड्यांच्या उत्पादानासाठी नावारूपास आले.
अ) सातारा ब) पैठण
क) कोल्हापूर ड) येवला

१२) --- ही हुंडी सादर करताच ग्राहकाला ताबडतोब पैसे द्यावे लागत असत.
अ) वरात ब) लहानी
क) दर्शनी ड) मुदती

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
अ) ९१ कलमी बखरीविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
ब) सेतू माधवराव पगडी यांच्या मराठा इतिहास लेखनातील योगदानाबद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.
क) मराठाकालीन राजपद विषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
ड) मराठा कालीन घोडदळाविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
इ) मराठा कालीन जमीन सिंचन प्रकाराची माहिती द्या.
ई) मराठा कालीन पेढी विषयी लिहा.

प्र.३ टीपा लिहा. (कोणतेही दोन) १२
अ) परकीय प्रवाशांची प्रवास वर्णने
ब) पेशवेकालीन मुलकी प्रशासन
क) मराठा कालीन जमीन महसूल पद्धती
ड) मराठा कालीन चलन व्यवस्था

प्र.४ **अ)** मराठा मंडळाचे कार्य विस्तृतपणे लिहा. १२

किंवा

ब) मराठाकालखंडातील पीकांचा आढावा घ्या.

प्र.५ मराठा इतिहास लेखनासाठी उपयुक्त मराठी व संस्कृत भाषेतील साधनांचा आढावा घ्या. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
History of Maratha-I (Polity & Economy) (1600 to 1818 A.D.) (230108302)

Day & Date: Friday, 31-10-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing the correct alternative. **12**

1) The writing of Sabhasad Bakhari was done by _____.
a) Krishnaji Anant Sabhasad b) Jayaram Pinde
c) Kavi Kalash d) Kavi Parmanand

2) The India Office at _____ has a large collection of documents necessary for writing Maratha history.
a) Paris b) England
c) Nepal d) Korea

3) Adnya Patra, an important book on politics, was written by _____.
a) Jayaram Pinde b) Kavi Bhushan
c) Kavi Kalash d) Ramchandrapant Amatya

4) From the coronation of Chhatrapati Shivaji Maharaj, the _____ Saka era began.
a) Shalivahan b) Shiva
c) Hijri d) Fasali

5) _____ of the Ashtapradhan Mandal was responsible for the army.
a) Peshwa b) Amatya
c) Sumant d) Senapati

6) Nana Fadnavis worked as _____ during the Peshwa period.
a) Senapati b) Karbhari
c) Dabir d) Amatya

7) The _____ family of the Maratha Mandal was responsible for Indore.
a) Holkar b) Shinde
c) Gaikwad d) Pawar

8) In the fort administration during the Maratha period, _____ was the head.
a) Sabnis b) Karkhanis
c) Havaldar d) Chitnis

9) Shivaji Maharaj used _____ to measure land.
a) Linen rope b) Iron chain
c) Shivshahi stick d) Meter strip

10) During the Peshwa period, the administration of Maratha power was carried out from the Central Secretariat, that is, _____.
a) Saja b) House
c) Phad d) Sadar

11) During the Maratha period, _____ this city became famous for the production of Paithani sarees.
a) Satara b) Paithan
c) Kolhapur d) Yeola

12) _____The customer had to pay immediately on presenting this hundi.
a) Varat b) Lahani
c) Darshan d) Term

Q.2 Write a short answer the following questions. (Any Four) **12**
a) Write a short information about 91 Kalmi Bakhari.
b) Write a short information about Setu Madhavrao Pagdi's contribution to Maratha history writing.
c) Write a short information about the Kingship of the Maratha period.
d) Write a short information about the cavalry of the Maratha period.
d) Give information about the type of land irrigation during the Maratha period.
e) Write about the Pedhi of the Maratha period.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**
a) Travelogues of foreign travelers.
b) Civil administration during the peshwa period.
c) Land revenue system during the Maratha period.
d) Monetary system during the Maratha period.

Q.4 a) Write a detailed description of the work of the Maratha Mandal. **12**

OR

b) Review the crops during the Maratha period.

Q.5 Review the sources in Marathi and Sanskrit language useful for writing Maratha history. **12**

Seat No.	

Set **P**

एम.ए. (History) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of Modern Maharashtra - I (1818 to 1960 A.D.) (230108303)

वार, दिनांकः सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुणः ६०
वेळः सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) मुंबई इलाख्याचा पहिला गव्हर्नर जनरल कोण?
अ) लॉर्ड बेंटीक ब) लॉर्ड कर्झन
क) लॉर्ड डलहौसी ड) लॉर्ड एल्फिन्स्टन

२) ब्रिटीशकालीन खेड्याचा प्रमुख कोण असे?
अ) पाटील ब) कुलकर्णी
क) देशमुख ड) देशपांडे

३) सरकार व रयत यांच्यात संबंध निर्माण झालेला असतो त्या महसूल पद्धतीला काय म्हणतात?
अ) रयतवारी पद्धत ब) कायामधारा पद्धत
क) महलवारी पद्धत ड) मालगुजारी पद्धत

४) मराठाशाहीत किल्ल्याच्या रक्षणाची जबाबदारी कोणावर होती?
अ) भिल्ल ब) रामोशी
क) कोळी ड) आदिवासी

५) कोणता राजा नाशिक जिल्ह्यातील पेठ या ठिकाणच्या उठावात सामील होता?
अ) भगवंतराव निळकंठराव ब) नारायणराव भागवत
क) रंगो बापुजी ड) नारायणराव कदम

६) इ. स. १८२२ मध्ये खानदेशात झालेला उठाव कोणी मोडून काढला?
अ) कॅप्टन ब्रिग्ज ब) कर्नल रॉबिन्सन
क) लॉर्ड कर्झन ड) लॉर्ड हंटर

७) ‘ब्राम्हणेतर’ चळवळीचे प्रमुख केंद्र कोणते?
   अ) नाशिक   ब) पुणे
   क) कोल्हापूर   ड) सातारा

८) महाडचा सत्याग्रह कोणी केला?
   अ) लोकहितवादी   ब) लोकमान्य टिळक
   क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर   ड) महात्मा फुले

९) इ. स. १९६४ मध्ये भूमिहीनाच्या प्रश्नाला वाचा फोडण्यासाठी कोणी आंदोलन केले?
   अ) लोकहितवादी   ब) दादासाहेब गायकवाड
   क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर   ड) महात्मा फुले

१०) भारतातील पहिली कामगार चळवळ कोणी सुरू केली?
   अ) नारायण मेघाजी लोखंडे   ब) दादासाहेब गायकवाड
   क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर   ड) लोकहितवादी

११) महात्मा फुले यांनी शेतकरी वर्गाच्या दयनीय स्थितीचे वर्णन करणारा कोणता ग्रंथ लिहला?
   अ) शेतकऱ्यांचा आसूड   ब) ब्राम्हणांचे कसब
   क) तृतीय रत्न   ड) दासबोध

१२) ‘हु वेअर द शूद्रास’ हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
   अ) लोकहितवादी   ब) दादासाहेब गायकवाड
   क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर   ड) महात्मा फुले

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) महाराष्ट्रातील ग्रामीण सामाजिक जीवन माहिती द्या.
ब) रयतवारी पद्धत म्हणजे काय?
क) कोळी समाज्याच्या उठावाची पार्श्वभूमी सांगा.
ड) रामोशी समाजाच्या उठावाची कारणे सांगा.
इ) दलित चळवळीची कारणे सांगा.
ई) शेतकरी चळवळीची कारणे सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२

अ) मराठाकालीन विविध व्यवसायाची माहिती द्या.
ब) भिल्ल समाजाच्या उठावाची माहिती द्या.
क) १८५७ च्या उठावातील कोल्हापूरचा उद्रेक सांगा.
ड) महात्मा फुले यांचे स्त्री उद्धाराचे कार्य सांगा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

अ) ब्रिटीशांनी महाराष्ट्रात सुरू केलेल्या रयतवारी महसूल व्यवस्थेची माहिती द्या.

किंवा

ब) महात्मा फुले यांचे आर्थिक विचार सांगा.

प्र.५ डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे आर्थिक विचार सांगा. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
History of Modern Maharashtra - I (1818 to 1960 A.D.) (230108303)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **12**

1) Who is the first Governor General of Mumbai?
a) Lord Bentick b) Lord Curzon
c) Lord Dalhousie d) Lord Elphinstone

2) Who will be the head of the British Village.
a) Patil b) Kulkarni
c) Deshmukh d) Deshpande

3) The relationship Between the government and the rayat is called a Revenue system?
a) Rayatwari System b) Kayamdhara System
c) Mahalwari System d) Malgujari System

4) Who was responsible for the protection of the fort during the Maratha period?
a) Bhill b) Ramoshi
c) Koli d) Adivasi

5) Which king was involved in the uprising at peth in Nashik district?
a) Bhagwantrao Nilkhanth b) Narayanrao Bhagwat
c) Rango Babuji d) Narayanrao Kadam

6) Who broke the uprising in Khandesh in 1822 A.D.
a) Captain Briggj b) Carnal Robinson
c) Lord Curzan d) Lord Hunter

7) What are the major centres of non-Brahmin Movement?
a) Nashik b) Pune
c) Kolhapur d) Satara`

8) Who did Mahad’s Satyagraha?
a) Lokhitvadi b) Lokmanya Tilak
c) Dr. Babasaheb Ambedkar d) Mahatma Phule

9) In 1964, someone started a movement to raise the issue of land lessness?

a)	Lokhitvadi	b)	Dadasaheb Gaikwad
c)	Dr. Babasaheb Ambedkar	d)	Mahatma Phule

10) Who started the first labor movement in India?

a)	Narayan Meghaji Lokhande	b)	Dadasaheb Gaikwad
c)	Dr. Babasaheb Ambedkar	d)	Lokhitvadi

11) Which book was written by Mahatma Phule describing the plight of farmers?

a)	Shetkaryacha Asud	b)	Brahmanache Ksbh
c)	Tritiya Ratna	d)	Dasbodh

12) Who wrote the book "Who Were the Shudras"?

a)	Lokhitvadi	b)	Dadasaheb Gaikwad
c)	Dr. Babasaheb Ambedkar	d)	Mahatma Phule

Q.2 Write short answers to the following questions. (Any Four) **12**

a) Give information about rural social life in Maharashtra.
b) What is the Rayatwari Method.
c) Tell me the background of the Koli community uprising.
d) Tell me the background of the Ramoshi community uprising.
e) Explain the reasons for Dalit movement.
f) Explain the reasons for farmers movement.

Q.3 Write the answers to the following questions. (Any Two) **12**

a) Inform the Various Businesses in the Maratha Period.
b) Inform the rise of the Bhil Community.
c) Describe the Kolhapur uprising of 1857.
d) Tell me about Mahatma Phule's work of femininity.

Q.4 Write answer to the following questions (Any One) **12**

a) Inform the Rayatwari revenue system started by the British in Maharashtra.

OR

b) Explain the financial views of Mahatma Phule.

Q.5 Explain the financial views of Dr. Babasaheb Ambedkar. **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए. (History) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of World Revolutions (230108304)

वार, दिनांकः गुरूवार, ०६-११-२०२५ — कमाल गुणः ३०

वेळः सकाळी ११:०० ते १२:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **०६**

१) औद्योगिक क्रांतीची जननी म्हणून ––– या देशाला ओळखले जाते.
अ) अमेरिका ब) रशिया
क) जर्मनी ड) इंग्लंड

२) औद्योगिक क्रांतीनंतर ––– हा नवीन वर्ग निर्माण झाला.
अ) भांडवलदार ब) उमराव
क) शेतकरी ड) व्यापारी

३) जेम्स हारग्रीव्हज हा एक साधा ––– होता.
अ) कुंभार ब) लोहार
क) विणकर ड) सुतार

४) थर्ड इस्टेट म्हणून ––– वर्ग ओळखला जात होता.
अ) धर्मगुरू ब) उमराव
क) श्रमजीवी ड) व्यापारी

५) मॉटेस्क्यूने ––– हा ग्रंथ लिहिला.
अ) विश्वकोश ब) कायद्याचे मर्म
क) सामाजिक करार ड) निसर्ग पद्धती

६) मी म्हणजेच राज्य आहे असे ––– चे मत होते.
अ) १४ वा लुई ब) १५ वा लुई
क) १६ वा लुई ड) १८ वा लुई

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **०६**

अ) औद्योगिक क्रांतीचा अर्थ व व्याख्या सांगा.

ब) औद्योगिक क्रांतीच्या वाटचालीत बाष्पशक्तीचे महत्त्व सांगा.

क) व्हॉल्टेअरचे योगदान स्पष्ट करा.

ड) बॅस्टीलच्या पाडावाची माहिती सांगा.

प्र.३ टीप लिहा. **०६**

औद्योगिक क्रांतीच्या परिणामाची थोडक्यात माहिती द्या.

प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **१२**

अ) औद्योगिक क्रांतीची कारणे सांगा.

किंवा

ब) फ्रेंच राज्यक्रांतीचे परिणाम विशद करा.

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
History of World Revolutions (230108304)

Day & Date: Thursday, 06-11-2025 Max. Marks: 30
Time: 11:00 AM To 12:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **06**

1) The country of _____ is known as the mother of the Industrial Revolution.
a) America b) Russia
c) Germany d) England

2) After the Industrial Revolution _____ a new class emerged.
a) Capitalist b) Noble
c) Farmers d) Merchants

3) James Hargreaves was _____ by profession.
a) Potter b) Blacksmith
c) Weaver d) Carpenter

4) The _____ class was known as the Third Estate.
a) Priests b) Noble
c) Workers d) Merchants

5) _____ Book was written by Montesquieu.
a) Encyclopedia b) Essence of Law
c) Social Contract d) Nature

6) _____ Believed that "I am the state"
a) Louis XIV b) Louis XV
c) Louis XVI d) Louis XVIII

Q.2 Write short answers. (Any Two) **06**
a) State the meaning and definition of the Industrial Revolution.
b) State the importance of steam power in the progress of the Industrial Revolution.
c) Explain the contribution of Voltaire.
d) State the information about the Bastilles Fall.

Q.3 Write Short Notes. **06**
Give brief information about the consequences of the Industrial Revolution.

Q.4 Write the detailed answer. (Any One) **12**

a) Give the reasons for the Industrial Revolution.

OR

b) Explain the consequences of the French Revolution.

Seat No.	

Set P

एम.ए (History) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Women in Indian History (230108306)

वार, दिनांकः शनिवार, ०८-११-२०२५ कमाल गुणः ६०
वेळः दुपारी ११:00 ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) मध्ययुगीन काळात 'जोहर पद्धती' ––– समाजात प्रचलित होती.
अ) मराठा ब) इस्लाम
क) शीख ड) राजपूत

२) 'फेमिनिझम' हा शब्द प्रथम ––– ने भाषेतील आहे.
अ) रोमन ब) ग्रीक
क) लॅटिन ड) इंग्रजी

३) जैन धर्माचे प्रथम तीर्थंकर ––– हे होते.
अ) वृषभनाथ ब) मल्ली
क) वर्धमान महावीर ड) पार्श्वनाथ

४) हिंदू धर्मानुसार व्यक्तीच्या जीवनात ––– संस्कार महत्वपूर्ण मानले जातात.
अ) १२ ब) १४
क) १६ ड) १८

५) 'The Secound Sex' (दुय्यम लैगिंकता) हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) सिमोन–दि–बुवा ब) सेलेमा जेम्स
क) बेट्टी फ्रेडन ड) जोसेफाईन

६) मोहम्मद पैगंबरांनी ––– या धर्माची स्थापना केली.
अ) हिंदू ब) इस्लाम
क) शीख ड) ख्रिश्चन

७) बौद्ध धर्माच्या प्रसारासाठी सम्राट अशोकाने आपली मुलगी ——— हिला श्रीलंकेला पाठवले.
   अ) संगीता   ब) आम्रपाली
   क) संघमित्रा   ड) जयंती

८) चारविद्या शिकणारी प्रथम स्त्री ——— ही होय.
   अ) गार्गी   ब) लोपामुद्रा
   क) देवसेना   ड) इंद्रसेना

९) भारताच्या पहिल्या महिला पंतप्रधान ——— या होत्या.
   अ) सरोजिनी नायडू   ब) इंदिरा गांधी
   क) सावित्रीबाई फुले   ड) सोनिया गांधी

१०) भारतातील प्रथम महिला डॉक्टर म्हणून ——— चा उल्लेख होतो.
   अ) आनंदीबाई जोशी   ब) पंडिता रमाबाई
   क) सावित्रीबाई फुले   ड) रमाबाई रानडे

११) श्रीमती फुलरेणू गुहा यांच्या अध्यक्षतेखाली ——— हा अहवाल सादर केला.
   अ) समाजाच्या दिशेने   ब) समानतेच्या दिशेने
   क) धर्माच्या दिशेने   ड) जातीच्या दिशेने

१२) वर्धा शिक्षण योजना ——— यांनी मांडली.
   अ) महात्मा फुले   ब) पंडित जवाहरलाल नेहरू
   क) पंडित मदनमोहन मालवीय   ड) महात्मा गांधी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) १२

अ) समाजवादी स्त्रीवादाने स्त्री–पुरूष समानतेसाठी सुचवलेले उपाय सांगा
ब) प्राचीन भारतीय शिक्षणाची वैशिष्ट्ये सांगा
क) बौद्ध धर्मातील भिक्षुणी च्या मर्यादा सांगा
ड) क्रांतिकारी चळवळीत कार्य करणाऱ्या स्त्रियांची माहिती सांगा
इ) जैन धर्माचा स्त्रीविषयक दृष्टीकोन सांगा?
ई) कलकत्ता विद्यापीठ आयोगाच्या स्त्री शिक्षण विषयक शिफारसी सांगा?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) १२

अ) प्राचीन भारतीय शिक्षणाची उद्दिष्टये स्पष्ट करा?
ब) स्वातंत्र्योत्तर भारतातील कामगार चळवळीच्या कार्याचा आढावा घ्या?
क) हिंदू धर्मातील स्त्रियांची परिस्थिती स्पष्ट करा
ड) मुस्लीम धर्माचा स्त्रीविषयक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा (कोणताही एक) १२

अ) आधुनिक काळातील स्त्रियांच्या प्रगतीचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) भारतीय संसदेतील स्त्रियांच्या योगदानाची चर्चा करा.

प्र.५ स्त्रीवादाची संकल्पना सांगून स्त्रीवादी सिद्धांत स्पष्ट करा? १२

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
Women in Indian History (230108306)

Day & Date: Saturday, 08-11-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Stencil is allowed.
4) Draw diagram wherever necessary.

Q.1 Select the correct alternative. **12**

1) _____ community had 'Johar'system in medieval period.
a) Maratha b) Islam
c) Shikha d) Rajput

2) Feminism word is origin in _____ Language.
a) Roman b) Greek
c) Latin d) English.

3) The first Tirthankar of Jainism was _____.
a) Rushabhnath b) Malli
c) Vardhman Mahavir d) Parshwnath

4) _____ Sanskarare most imported in the life of Hindu community.
a) 12 b) 14
c) 16 d) 18

5) 'The Second Sex' was written by _____.
a) Simone de Beauviov b) Selema James
c) Betty Friedan d) Josephine

6) Mohammad Paigambar founded religion of _____.
a) Hindu b) Islam
c) Shikh d) Christian

7) Emperor Ashoka sent his daughter _____ to Sri Lanka to spread Buddhism.
a) Sangita b) Aamrpali
c) Sanghmitra d) Jayanti

8) _____ was first India women who learnt four sciences.
a) Gargi b) Lopamudra
c) Devsena d) Indrasena

9) The first female Prime Minister of India was _____.
- a) Sarojini Naidu
- b) Indira Gandhi
- c) Savitribai Phule
- d) Soniya Gandhi

10) _____ was known as first lady Doctor in India.
- a) Aanandibai Joshi
- b) Pandita Ramabai
- c) Savitribai Phule
- d) Ramabai Ranade

11) _____ Report was presented under the chairmanship of Mrs. Fulrenu Guha.
- a) Towards Society
- b) Towards Equality
- c) Towards religion
- d) Towards Caste

12) 'Wardha Education Scheme' presented by _____.
- a) Mahatma Phule
- b) Pandit Javaharlal Neharu
- c) Pandit Madanmohan Malviy
- d) Mahatma Gandhi

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State the solutions suggested by socialist feminism for gender equality?
b) State the features of Ancient Indian education system?
c) State the limitations of a nun Buddhism?
d) Give the information Women's worked in the revolutionary movement?
e) State the feminist view of Jainism?
f) State the recommendations of the Calcutta University Commission on Women's Education?

Q.3 Answer the following question. (Any Two) **12**

a) Explain the objectives of Ancient Indian education?
b) Review the work of labour movement in post-independence India?
c) Explain the situation of Women in Hinduism?
d) Explain the feminist perspective of Muslim religion?

Q.4 Broad Question. (Any One) **12**

a) Review the progress of women in modern period?

OR

b) Discuss the contribution of women in Indian parliament?

Q.5 Explain the feminist theories by explaining the concept of feminism? **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए. (History) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
The Thoughts of Mahatma Jyotirao Phule (230108307)

वार, दिनांकः शनिवार, ०८-११-२०२५ — कमाल गुणः ६०
वेळः सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. **१२**

१) महात्मा फुले यांचा जन्म ––– साली झाला.
अ) १८२७ ब) १९००
क) १८५६ ड) १८५०

२) महात्मा फुले यांनी पहिली मुलींची शाळा ––– येथे काढली.
अ) मुंबई ब) पुणे
क) सांगली ड) कोल्हापूर

३) सत्यशोधक समाजाची स्थपना ––– साली झाली.
अ) १८७३ ब) १८५७
क) १९५० ड) १८५०

४) गुलामगिरी हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) विठ्ठल रामजी शिंदे ब) गौतम बुद्ध
क) महात्मा फुले ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

५) महात्मा ज्योतिबा फुले यांच्या पत्नीचे नाव ––– होते.
अ) धोंडाबाई ब) सावित्रीबाई
क) जानकीबाई ड) यापैकी नाही

६) महात्मा ज्योतिबा फुले यांचे मूळ अडनाव –––.
अ) माळी ब) साळी
क) गोऱ्हे ड) कोळी

७) महात्मा फुले यांनी दत्तक घेतलेल्या मुलाचे नाव ––– होते.
अ) जयवंत ब) गुणवंत
क) भाग्यवंत ड) यशवंत

८) ––– समाजातील विधवा स्त्रीयांचे केशवपन केले जाई.
   अ) जैन   ब) ब्राह्मण
   क) बौद्ध   ड) मारवाडी

९) महात्मा फुले यांचा ––– हा शेवटचा ग्रंथ होय.
   अ) गुलामगिरी   ब) शेतकऱ्यांचा असूड
   क) इशारा   ड) सार्वजनिक सत्यधर्म

१०) महात्मा फुले यांनी ––– यांना निर्मिक म्हणून संबोधले.
   अ) देव   ब) ब्राह्मण
   क) शेतकरी   ड) ब्रिटीश

११) महात्मा फुले यांनी अस्पृश्यासाठी पहिली शाळा ––– साली सुरू केली.
   अ) १८५४   ब) १८५३
   क) १८५२   ड) १८५१

१२) ––– आयोगासमोर महात्मा फुले यांनी साक्ष दिली.
   अ) चार्लस वूड   ब) हंटर
   क) सॅडलर   ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) सत्यशोधक समाजाची चार तत्त्वे.
ब) सती प्रथा याविषयी थोडक्यात माहिती द्या.
क) ब्रिटिश धोरणाचे आर्थिक परिणाम.
ड) महाराष्ट्रातील जाती व्यवस्था
इ) महात्मा फुले यांचे शिक्षणविषयक विचार
ई) महात्मा फुले यांचे धार्मिक तत्वज्ञान

प्र.३ टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

अ) वसाहतकालीन आर्थिक धोरण
ब) सत्यशोधक समाज
क) १९ व्या शतकातील महिलांची स्थिती
ड) महात्मा ज्योतिबा फुले यांचे जीवनचरित्र

प्र.४ अ) महात्मा ज्योतिबा फुले यांच्या शिक्षणविषयक विचारांची माहिती द्या. १२

किंवा

ब) महात्मा ज्योतिबा फुले यांच्या धार्मिक धोरणाविषयी चर्चा करा.

प्र.५ महात्मा ज्योतिबा फुले यांचे सामाजिक कार्याविषयी माहिती द्या.

SLR-DJ-22

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
The Thoughts of Mahatma Jyotirao Phule (230108307)

Day & Date: Saturday, 08-11-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **12**

1) Mahatma Phule Born in _____.
a) 1827 b) 1900
c) 1856 d) 1850

2) Mahatma Phule started first school to girls at _____.
a) Mumbai b) Pune
c) Sangali d) Kolhapur

3) Satyashodhak Samaj founded in _____.
a) 1873 b) 1857
c) 1950 d) 1850

4) _____ wrote the book 'Gulamgiri'.
a) Vitthal Ramaji Shinde b) Goutam Buddha
c) Mahatma Phule d) Dr. Babasaheb Ambedkar

5) _____ was the name of Mahatma Jyotiba Phule's wife.
a) Dhondabai b) Savtrieebai
c) Jankibai d) None of those

6) The original surname of Mahatma Jyotiba Phule is _____.
a) Mali b) Sali
c) Gorhe d) Koli

7) The name of the son whom Mahatma Phule adopted was _____.
a) Jaywant b) Gunwant
c) Bhagyawant d) Yeshwant

8) The practice of widow shaving wad found in _____.
a) Jain b) Brahmin
c) Boudh d) Marwadi

9) _____ was the last treatise of Mahatma Phule.
a) Gulamgiri b) Shetkaryacha Asud
c) Ishara d) Sarvjaneek Satya Dharma

10) Mahatma Phule has termed _____ as ‘Nirmik’.
- a) God
- b) Brahman
- c) Farmer
- d) British

11) Mahatma Phule established the first school for untouchables in _____.
- a) 1854
- b) 1853
- c) 1852
- d) 1851

12) Mahtma Jyotiba Phule witnessed before _____ Commission.
- a) Charles Wood
- b) Hunter
- c) Sadler
- d) None of those

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

- **a)** Four Principles of Satyashodhak Samaj
- **b)** Write a short note on 'Sati System'
- **c)** Economic Impact of British Policies
- **d)** Caste system in Maharashtra
- **e)** Educational Thoughts of Mahatma Phule
- **f)** Religious philosophy of Mahatma Phule

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) **12**

- **a)** Colonial Economy policy
- **b)** Satyashodhak Samaj
- **c)** Condition of Women in 19th Century
- **d)** Early life of Mahatma Jyotiba Phule

Q.4 **a)** Give the Information about Educational Thoughts of Mahatma Jyotiba Phule. **12**

OR

b) Discuss the Religious Thoughts of Mahatma Jyotiba Phule.

Q.5 Give the information about social work of Mahatma Jyotiba Phule. **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए (History) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of U.S.A. (1914 to 1990 AD) (230108308)

वार, दिनांकः शनिवार, ०८-११-२०२५ कमाल गुणः ६०
वेळः सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) दुसऱ्या महायुद्धाचे तात्कालिक कारण ––– हे होते.
अ) जर्मनीचे फ्रान्सवर आक्रमण ब) जर्मनीचे रशियावर आक्रमण
क) जर्मनीचे पोलंडवर आक्रमण ड) जर्मनीचे इंग्लंडवर आक्रमण

२) युनो (UNO) चे विस्तृत रूप म्हणजे ––– होय
अ) युनायटेड नेशन ऑर्गनायझेशन
ब) युनायटेड न्यूक्लीअर ऑर्गनायझेशन
क) युनायटेड न्यू ऑर्गनायझेशन
ड) युनायटेड नॉन ऑर्गनायझेशन

३) 'फेअर डील' हा उपक्रम ––– यांनी सुरू केला.
अ) जॉन एफ. केनेडी ब) हॅरी ट्रयुमन
क) आयसेनहॉवर ड) वुड्रो विल्सन

४) नाटो करार ––– ला झाला.
अ) ४ मार्च १९४९ ब) ४ एप्रिल १९४९
क) ४ मे १९४९ ड) ४ जून १९४९

५) 'अ हिस्टरी ऑफ द अमेरिकन पीपल' हा ग्रंथ ––– लिहिला.
अ) जॉन एफ. केनेडी ब) हॅरी ट्रयुमन
क) आयसेनहॉवर ड) वुड्रो विल्सन

६) जॉन एफ. केनेडी हे अमेरिकेचे ––– वे अध्यक्ष होते.
अ) ३२ ब) ३३
क) ३४ ड) ३५

७) सुवेझ कालव्याच्या राष्ट्रीयीकरणची घोषणा ——— ने केली.

अ) नासेर ब) आयसेनहॉवर

क) हॅरी ट्रयुमन ड) वुड्रो विल्सन

८) पहिले महायुद्ध संपल्यानंतर जगात शांतता निर्माण करण्यासाठी ——— ची स्थापना झाली.

अ) संयुक्त राष्ट्र संघटना ब) जागतिक व्यापार संघटना

क) राष्ट्रसंघ ड) जागतिक आरोग्य संघटना

९) मार्शल योजना ही ——— च्या कालवधीत राबवली गेली.

अ) जॉन एफ. केनेडी ब) हॅरी ट्रयुमन

क) आयसेनहॉवर ड) वुड्रो विल्सन

१०) नासा ची स्थापना ——— साली झाली.

अ) १९५६ ब) १९५७

क) १९५८ ड) १९५९

११) 'प्रगतीसाठी मैत्री करार' ——— च्या काळात केला गेला.

अ) जॉन एफ. केनेडी ब) हॅरी ट्रयुमन

क) आयसेनहॉवर ड) वुड्रो विल्सन

१२) क्युबामध्ये ——— ने क्रांती करून तेथील सत्ता हस्तगत केली.

अ) नासेर ब) फिडेल कॅस्ट्रो

क) जेकब ड) डलेस

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) आयसेनहॉवरने आर्थिक मंदीवर केलेली उपाययोजना लिहा?

ब) पहिल्या महायुद्धातील अमेरिकेची भूमिका सांगा?

क) कांगो समस्येबद्दल सविस्तर माहिती सांगा?

ड) सन १९५५ च्या जिनेव्हा परिषदेची माहिती द्या.

इ) मार्शल योजनेची माहिती सांगा.

ई) नाटो कराराची सविस्तर माहिती सांगा?

प्र.३ खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२

अ) राष्ट्राध्यक्ष आयसेनहॉवर चे परराष्ट्रीय धोरण स्पष्ट करा.

ब) ट्रयुमन सिद्धांत स्पष्ट करा.

क) अमेरिकेची अवकाश संशोधन क्षेत्रातील प्रगती स्पष्ट करा.

ड) राष्ट्राध्यक्ष जॉन एफ. केनेडी यांच्या अंतर्गत सुधारणा स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

अ) राष्ट्राध्यक्ष हॅरी ट्रयुमन यांचे अंतर्गत धोरण स्पष्ट करा.

किंवा

ब) दुसऱ्या महायुद्धाची कारणे सांगून परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (दीर्घोत्तरी) १२

जागतिक शांतता निर्मितीमध्ये अमेरिकेने राबवलेल्या धोरणांचे मूल्यमापन करा.

Seat No.	

Set **P**

M.A. (History) (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
History of U.S.A. (1914 to 1990 AD) (230108308)

Day & Date: Saturday, 08-11-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative: **12**

1) The immediate cause of Second World War _____.
a) Germany's invasion of France
b) Germany's invasion of Russia
c) Germany's invasion of Poland
d) Germany's invasion of England

2) 'UNO' meaning is _____.
a) United Nation Organization b) United Nuclear Organization
c) United New Organization d) United Non Organization

3) The 'Fair Deal' initiative was started by _____.
a) John F. Kennedy b) Harry Truman
c) Eisenhower d) Woodrow Wilson

4) The NATO pact signed in _____.
a) 4th March 1949 b) 4th April 1949
c) 4th May 1949 d) 4th June 1949

5) 'A History of the American people' this book written by _____.
a) John F. Kennedy b) Harry Truman
c) Eisenhower d) Woodrow Wilson

6) John F. Kennedy was the _____ President of the United States.
a) 32 b) 33
c) 34 d) 35

7) The nationalization of the Suez Canal was announced by _____.
a) Nasser b) Eisenhower
c) Harry Truman d) Woodrow Wilson

8) _____ Organization was founded to create peace in the world after First World War.
a) United Nation Organization b) World Trade Organization
c) Leg of Nations d) World Health Organization

9) The Marshal plan was implemented during the period of _____.
- a) John F. Kennedy
- b) Harry Truman
- c) Eisenhower
- d) Woodrow Wilson

10) NASA was founded in ____ Year.
- a) 1956
- b) 1957
- c) 1958
- d) 1959

11) Alliance for Progress' was singed during the period of _____.
- a) John F. Kennedy
- b) Harry Truman
- c) Eisenhower
- d) Woodrow Wilson

12) In Cuba _____ Seized power through by revolution.
- a) Nasser
- b) Fidel Castro
- c) Jacob
- d) Dales

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write the measures taken by Eisenhower to deal with the economic downturn?
b) The role of United States in First World War.
c) Give the detail information about Congo problem.
d) Give information about the Geneva Conference of 1955.
e) State the information about Marshal Plan.
f) State the detail information about NATO Pact.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) **12**

a) Explain the External Policy of President Eisenhower.
b) Explain the Truman Theory.
c) Explain the progress in Space and Research of United States.
d) Explain the President John F. Kennedy's internal reforms.

Q.4 Write the detailed answer. (Any One) **12**

a) Explain the Internal Policy of President Harry Truman.

OR

b) Explain the causes and effects of Second World War.

Q.5 Write the detailed answer. **12**

Evaluate the policies implemented by the United States in global peacebuilding.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (History) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of Modern India - II (1858 to 1964) (230108401)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुण : ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा. १२

१) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसचे पहिले अधिवेशन ––– येथे झाले.
अ) मुंबई ब) पुणे
क) कलकत्ता ड) नागपूर

२) ––– हे भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसचे तिसरे अध्यक्ष होते.
अ) व्योमेशचंद्र चटर्जी ब) बद्रुद्दीन तैय्यबजी
क) मादाम कामा ड) गो. कृ. गोखले

३) ––– साली बंगालची फाळणी झाली.
अ) १९०३ ब) १९०४
क) १९०५ ड) १९०६

४) लाल–बाल–पाल हे ––– नेते म्हणून ओळखले जात.
अ) मवाळवादी ब) जहालवादी
क) क्रांतीकारक ड) समाजवादी

५) महात्मा गांधींनी ––– येथील हिंसाचारामुळे असहकार चळवळ स्थगित केली.
अ) पाटणा ब) मुंबई
क) चौरीचौरा ड) पुणे

६) पुण्यातील प्लेग कमीशनर रँडची हत्या ––– यांनी केली.
अ) चाफेकर बंधू ब) रासबिहारी बोस
क) कल्पना दत्त ड) चंद्रशेखर आझाद

७) आझाद हिंद सेनेची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) अवध बिहारी ब) चित्तरंजन दास
क) सुखदेव ड) रासबिहारी बोस

८) गोलमेज परिषदा ––– येथे झाल्या.
अ) लंडन ब) सिडनी
क) पॅरीस ड) न्यूयॉर्क

९) ––– यांनी संस्थानांचे विलीनीकरण केले.
अ) लाल बहादूर शास्त्री ब) सरदार वल्लभभाई पटेल
क) चंद्रशेखर आझाद ड) इंदिरा गांधी

१०) ––– हे भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार म्हणून ओळखले जातात.
अ) महात्मा गांधी ब) पंडित नेहरू
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) महर्षी कर्वे

११) दुसऱ्या महायुद्धानंतर जागतिक शांततेसाठी ––– ची स्थापना करण्यात आली.
अ) UNO ब) IMF
क) UNISEF ड) NATO

१२) ––– साली भारत आणि चीन यांच्यात युद्ध झाले.
अ) १९६० ब) १९६२
क) १९६४ ड) १९६६

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) जहालमतवादाच्या उदयाची तीन कारणे लिहा.
ब) मीठाच्या सत्याग्रहाची थोडक्यात माहिती लिहा.
क) काकोरी कटाविषयी माहिती सांगा.
ड) भारताच्या फाळणीची तीन कारणे लिहा.
इ) अलिप्ततावादी गटाविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
ई) युनोच्या स्थापनेची तीन कारणे सांगा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) १२

अ) मवाळवाद
ब) क्रांतीकारक भगतसिंग
क) भारतीय राज्यघटनेची वैशिष्ट्ये
ड) भारत–पाकिस्तान संबंध

प्र.४ अ) भारतीय राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे लिहा. १२

किंवा

ब) हैद्राबाद संस्थानाच्या विलीनीकरणाची विस्तृत माहिती लिहा.

प्र.५ असहकार चळवळीची कारणे व परिणाम लिहा. १२

Seat No.	

Set | **P**

M.A. (History) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
History of Modern India - II (1858 to 1964) (230108401)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **12**

1) The first session of the Indian National Congress was held at ____.
a) Mumbai b) Pune
c) Calcutta d) Nagpur

2) _____ was the third president of the Indian National Congress.
a) Wyomesh Chandra Chatterjee
b) Badruddin Taiyyabji
c) Madam Kama
d) Go. K. Gokhale

3) In _____ Bengal was partitioned.
a) 1903 b) 1904
c) 1905 d) 1906

4) Lal-Bal-Pal were known as _____ leaders.
a) Movalist b) Zehalist
c) Revolutionary d) Socialist

5) Mahatma Gandhi suspended the Non-Cooperation Movement due to the violence at _____.
a) Patna b) Mumbai
c) Chauri Chaura d) Pune

6) Pune Plague Commissioner Rand was assassinated by _____.
a) Chaphekar Brothers b) Rash Bihari Bose
c) Kalpana Dutt d) Chandrashekhar Azad

7) Azad Hind Sena was founded by _____.
a) Awadh Bihari b) Chittaranjan Das
c) Sukhdev d) Rash Bihari Bose

8) Round Table Conferences were held here _____.
a) London b) Sydney
c) Paris d) New York

9) _____ merged the princely states.
a) Lal Bahadur Shastri
b) Sardar Vallabhbhai Patel
c) Chandrashekhar Azad
d) Indira Gandhi

10) _____ is known as the architect of the Indian Constitution.
a) Mahatma Gandhi
b) Pandit Nehru
c) Dr. Babasaheb Ambedkar
d) Maharshi Karve

11) _____ was established for world peace after the Second World War.
a) UNO
b) IMF
c) UNICEF
d) NATO

12) In the year _____, India and China fought a war.
a) 1960
b) 1962
c) 1964
d) 1966

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write three reasons for the rise of Extremist.
b) Write a brief account of the Salt Satyagraha.
c) Give information about the Kakori conspiracy.
d) Write three reasons for the partition of India.
e) Write a brief about Non-Alignment group.
f) Give three reasons for the establishment of the UNO.

Q.3 Write Notes. (Any Two) **12**

a) Moderates
b) Revolutionary Bhagat Singh
c) Features of the Indian Constitution
d) Indo-Pakistan relations

Q.4 **a)** Write the causes of the rise of Indian nationalism. **12**

OR

b) Write detailed information about the merger of the Hyderabad State.

Q.5 Write the causes and effects of the Non-Cooperation Movement. **12**

Seat No.	

Set **P**

M.A. (History) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षाः
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of Maratha - II (Society & Culture) (1600 to 1818 A.D.)
(230108402)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ६०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) ––– यांनी लीळाचरित्र ग्रंथ लिहिला.
अ) म्हाइंभट ब) सारंगधर
क) जयराम पिंडे ड) हेमाद्री पंडित

२) चतुरवर्गचिंतामणी ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) कल्हण ब) कवी भूषण
क) कवी कलश ड) हेमाद्री पंडित

३) विवेकसिंधू हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) मुकुंदराज ब) रघुनाथ पंडित
क) जयराम पिंडे ड) कवी परमानंद

४) महाराष्ट्राच्या ––– भागामध्ये अहिराणी भाषा बोलली जाते.
अ) मराठवाडा ब) खानदेश
क) कोकण ड) प. महाराष्ट्र

५) मराठाकालीन महाराष्ट्रातील समाज ––– वर्णात विभागला होता.
अ) दोन ब) चार
क) सहा ड) आठ

६) मराठाकालीन गावगाडयात तेल गाळप आणि विक्रीचा व्यवसाय ––– हे करत.
अ) तांबोळी ब) कुंभार
क) चांभार ड) तेली

७) मराठाकालीन गावगाडयातील बलुतेदार व अलुतेदार ––– म्हणून ओळखले जात.
अ) कारू–नारू ब) काळू–बाळू
क) काळू–नारू ड) नारू–खारू

८) पंढरपूरचा ——— हा वारकरी संप्रदायाची प्रमुख देवता होय.
अ) बलराम ब) विठ्ठल
क) शंकर ड) हनुमंत

९) शीखांच्या पवित्र गुरूग्रंथसाहेबांमध्ये ——— यांच्या अभंगाचा समावेश आहे.
अ) संत तुकाराम ब) संत ज्ञानेश्वर
क) संत एकनाथ ड) संत नामदेव

१०) मराठा राजवटीमध्ये ——— यांनी अनेक नद्यांच्या काठावर घाट बांधले.
अ) माधवराव पेशवे ब) नानासाहेब पेशवे
क) अहिल्यादेवी होळकर ड) नाना फडणवीस

११) सुंदरा मनामध्ये भरली ही प्रसिद्ध लावणी ——— यांनी लिहिली.
अ) राम जोशी ब) अनंत फंदी
क) कवी भूषण ड) होनाजी बाळा

१२) माधवराव पेशव्यांच्या दरबारात ——— हा चित्रकार होता.
अ) माणकोजी ब) राघोजी
क) युदूजी ड) पिराजी

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
अ) मराठी भाषेची तीन वैशिष्टये लिहा.
ब) गुलामगिरी विषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
क) वतनदारी पद्धती विषयी माहिती लिहा.
ड) संत सावतामाळींच्या कार्याची थोडक्यात माहिती लिहा.
इ) महाराष्ट्र धर्म विषयी थोडक्यात लिहा.
ई) मराठाकालीन स्थापत्याची तीन वैशिष्टये लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
अ) मराठी भाषेचा विकास
ब) मराठा कालीन जातव्यवस्था
क) संत ज्ञानेश्वर
ड) मराठा कालीन संगीत कला

प्र.४ सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) मराठाकालीन बलुतेदार आणि आलुतेदार ची माहिती सांगा.

किंवा

ब) मराठाकालीन स्थापत्यकलेचा विकास यावर सविस्तर लिहा.

प्र.५ संत तुकाराम महाराजांच्या जीवन कार्याची विस्तृत मांडणी करा. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
History of Maratha - II (Society & Culture) (1600 to 1818 A.D.) (230108402)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative: **12**

1) _____ wrote the book Lilacharitra.
a) Mhaimbhat b) Sarangdhar
c) Jayaram Pinde d) Hemadri Pandit

2) Chaturvargachintamani book was written by _____.
a) Kalhan b) Kavi Bhushan
c) Kavi Kalash d) Hemadri Pandit

3) Viveksindhu was written by _____.
a) Mukundaraj b) Raghunath Pandit
c) Jayaram Pinde d) Kavi Parmanand

4) Ahirani language is spoken in the _____ part of Maharashtra.
a) Marathwada b) Khandesh
c) Konkan d) W. Maharashtra

5) The society of Maharashtra during the Maratha period was divided into _____ varnas.
a) two b) four
c) six d) eight

6) In the Maratha period, the business of oil crushing and selling was _____.
a) Tamboli b) Kumbhar
c) Chambhar d) Teli

7) The Balutedar and Alutedar of the Maratha-era village carts were known as _____.
a) Karu-Naru b) Kalu-Balu
c) Kalu-Naru d) Naru-Kharu

8) _____ of Pandharpur is the main deity of the Warkari sect.
a) Balaram b) Vitthal
c) Shankar d) Hanuman

9) The holy Guru Granth Saheb of the Sikhs includes the Abhanga of _____.

a) Saint Tukaram b) Saint Dnyaneshwar
c) Saint Eknath d) Saint Namdev

10) During the Maratha dynasty, _____ built ghats on the banks of many rivers.

a) Madhavrao Peshwa b) Nanasaheb Peshwa
c) Ahilyadevi Holkar d) Nana Fadnavis

11) The famous poem "Sundara Mana Bharli" was written by _____.

a) Ram Joshi b) Anant Fandi
c) Kavi Bhushan d) Honaji Bala

12) _____ was a painter in the court of Peshwa Madhavrao.

a) Mankoji b) Raghoji
c) Yuduji d) Piraji

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write three features of the Marathi language.
b) Write brief information about slavery.
c) Write information about the Vatandari system.
d) Write a brief information about the work of Saint Savtamali.
e) Write a brief information about Maharashtra Dharma.
f) Write three features of architecture during the Maratha period.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Development of Marathi language.
b) Caste system during the Maratha period.
c) Saint Dnyaneshwar
d) Music art during the Maratha period

Q.4 Write the detailed answer. (Any One) **12**

a) Give information about Balutedar and Alutedar during the Maratha period.

OR

b) Write in detailed on development of architecture during the Maratha period.

Q.5 Give a detailed account of the life and work of Saint Tukaram Maharaj. **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए. (History) (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of Modern Maharashtra. - II (1961 to 1990 A.D.) (230108403)

वार, दिनांकः शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ६०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **१२**

१) जे. व्ही. पी. समिती कोणत्या संदर्भात नेमली?
अ) भाषावार प्रांतरचना समस्या ब) कामगार प्रश्न
क) दलित प्रश्न ड) स्त्रियांचे प्रश्न

२) राज्य पुनर्रचना आयोगाचे अध्यक्ष कोण होते?
अ) पंडित नेहरू ब) सरदार पटेल
क) न्या.फजल अली ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

३) दार कमिशनची स्थापना केव्हा झाली?
अ) १९४७ ब) १९४०
क) १९४२ ड) १९४५

४) महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था कशाशी निगडीत आहे?
अ) शेती ब) व्यापार
क) उद्योगधंदे ड) कर

५) कंपनी सरकारच्या काळात कोणती पिके घेण्यावर भर होता?
अ) कडधान्ये ब) नगदी पिके
क) पारंपारिक पिके ड) रब्बी पिके

६) नगदी पिके म्हणजे काय?
अ) रोख पैसा मिळतो ब) पैसे उशीरा मिळतात
क) पैसा टिकत नाही ड) पैसा मिळत नाही

७) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाची [MIDC] स्थापना केव्हा झाली?
अ) १ ऑगस्ट १९६२ ब) १ ऑगस्ट १९६८
क) १ ऑगस्ट १९६५ ड) १ ऑगस्ट १९६६

८) टाटा हायड्रोलिक पॉवर सप्लाय कंपनीची स्थापना कोणी केली?
   अ) दोराबजी टाटा   ब) रतन टाटा
   क) कमल टाटा   ड) संजय टाटा

९) 'बॉम्बे स्पिनिंग अँन्ड विव्हिंग कंपनी' या नावाची कापड गिरणी कोणी स्थापन केली?
   अ) कासवजी दावर   ब) दादाभाई नौरोजी
   क) आर. सी. दत्त   ड) आर. सी. मुजुमदार

१०) शिक्षणा संबंधी वर्धा योजना कोणी सांगितली?
   अ) पंडित नेहरू   ब) महात्मा गांधी
   क) लो. टिळक   ड) यशवंतराव चव्हाण

११) कोठारी आयोग कशा संबंधी आहे?
   अ) शिक्षण   ब) व्यापार
   क) उद्योग   ड) बाजारपेठा

१२) सहकार हा विषय कोणत्या कायद्याने केंद्र शासना कडून प्रांतीक सरकारकडे सोपिवला?
   अ) १८३३ कायदा   ब) १८५३ कायदा
   क) १९०९ मोर्ले–मिंटो   ड) १९१९ मोंटेग्यु–चेम्संफर्र्ड

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) दार कमिशन बाबत थोडक्यात माहिती द्या.
ब) कृषी उत्पादकता वाढविण्याच्या उपाययोजना सांगा.
क) शेतीचे व्यापारीकरण माहिती द्या.
ड) ब्रिटीशकालीन व्यापार माहिती द्या.
इ) सहकार शब्दाचा अर्थ सांगा.
ई) महाराष्ट्रातील विविध राजकीय पक्ष सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **१२**

अ) नागपूर करारा बाबत थोडक्यात माहिती द्या.
ब) महाराष्ट्रातील शेती विकासासाठीचे शासकीय कार्यक्रम सांगा.
क) महाराष्ट्र सरकारने औद्योगिक विकासासाठी केलेले कार्य सांगा.
ड) शेतीच्या व्यापारीकरणाचे परिणाम सांगा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **१२**

अ) महाराष्ट्रातील सहकार चळवळीचे मूल्यमापन करा.

किंवा

ब) यशवंतराव चव्हाण यांचे कार्य सांगा.

प्र.५ १९६० नंतरच्या शैक्षणिक विकासाचा आढावा घ्या. **१२**

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
History of Modern Maharashtra - II (1961 to 1990 A.D.) (230108403)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **12**

1) In what context was the J V P Committee appointed?
a) Linguistic regionalization problem
b) Labour issues
c) Dalit issues
d) Women's issues

2) Who was the Chairman of the State Restructuring Commission?
a) Pandit Nehru b) Sardar Patel
c) Justice Fazal Ali d) Dr. Babasaheb Ambedkar

3) When was Dar Mission established?
a) 1947 b) 1940
c) 1942 d) 1945

4) What is the economy of Maharashtra related to?
a) Agriculture b) Trade
c) Industry d) Taxes

5) The emphasis was on what crops to grow during the Company government.
a) Cereals b) Cash crops
c) Traditional crops d) Rabbi crops

6) What is a cash crops?
a) Money is cash b) Money is received late
c) Money does not last d) No Money

7) When was the Maharashtra Industrial Development Corporation established?
a) 1 August 1962 b) 1 August 1968
c) 1 August 1965 d) 1 August 1966

8) Who founded Tata Hydraulic Power Supply Company?
a) Dorbji Tata b) Ratan Tata
c) Kamal Tata d) Sanjay Tata

9) Someone founded a textile mill called Bombay Spinning and Weaving Company?
a) Kasavji Davar b) Dadabhai Navroji
c) R.C. Dutt d) R. C. Mujumdar

10) Someone mentioned Wardha Yojana regarding education?
a) Pandit Nehru b) Mahatma Gandhi
c) Lokmanya Tilak d) Yashwantrao Chavan

11) How is the Kothari Commission related?
a) Education b) Trade
c) Industry d) Markets

12) Co-operation was the subject of which law was transferred from the Central Government to the Provincial Government?
a) 1833 Act b) 1853 Act
c) 1909 Morley-Minto Act d) 1919 Montagu - Chelmsford Act

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
a) Give brief information about door commission.
b) Outline measures to increase agricultural productivity.
c) Give information commercialization of agriculture.
d) Give information on British Trade.
e) Explain the meaning of the word co-operative.
f) Tell the various political parties in Maharashtra.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) **12**
a) Give brief information about Nagpur Agreement.
b) State the government programs for agricultural development in Maharashtra.
c) Say the work done for Industrial Development by the Government of Maharashtra.
d) Explain the consequences of Agricultural Commercialization.

Q.4 Write the detail answers. (Any One) **12**
a) Evaluate the Co-operative Movement in Maharashtra.

OR

b) Explain the work of Yashwantrao Chavan.

Q.5 Write the detail answer.
Review the educational development after 1960 A.D. **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए. (History) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षाः
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Historical Application in Tourism (230108405)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०४-११-२०२५ कमाल गुणः ६०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) ''पर्यटन'' हा शब्द ––– या मूळ भाषेतून आलेला आहे.
अ) लॅटीन ब) ग्रीक
क) इंग्लिश ड) यापैकी नाही

२) पर्यटनाचा विकास हे ––– या आंतरराष्ट्रीय संस्थेचे उद्दिष्टये आहे.
अ) आंतरराष्ट्रीय नाणे निधी ब) संयुक्त राष्ट्र संघटना
क) जागतिक आरोग्य संघटना ड) यापैकी नाही

३) दुसऱ्या महायुद्धानंतर ––– या उद्देशाने पर्यटनाला चालना मिळाली.
अ) धर्मप्रसार ब) सांस्कृतिक प्रगती
क) परस्परांना समजून घेणे ड) शास्त्रीय प्रगती

४) जगातील अती वेगाने वाढणारा उद्योग ––– होय.
अ) कापड ब) शेती
क) उद्योग ड) पर्यटन

५) विश्ववारसा म्हणून एखादी वास्तू किंवा स्थळाला ––– ही संस्था मान्यता देते.
अ) युनेस्को ब) युनिसेफ
क) आय. टी. डी. सी. ड) यापैकी नाही

६) परकीय पर्यटकांचे देशामध्ये ––– करिता स्वागत केले जाते.
अ) सांस्कृतिक विकास ब) परकिय चलन
क) धर्मप्रसार ड) राजकीय चर्चा

७) सृष्टी विभाग हे ––– वस्तुसंग्रहालयाचे खास वैशिष्टये आहे.
अ) छ.शिवाजी महाराज ब) सालारजंग
क) टाऊन हॉल ड) यापैकी नाही

८) भारतातील तिसरे सर्वात मोठे वस्तुसंग्रहालय ––– होय.
   अ) छ.शिवाजी महाराज   ब) टाऊन हॉल
   क) भारतीय वस्तुसंग्रहालय   ड) सालारजंग

९) पर्यटक मार्गदर्शक व्यक्तीकडे ––– चे ज्ञान आवश्यक आहे.
   अ) ऐतिहासिक व सांस्कृतिक   ब) राजकीय
   क) सामाजिक   ड) आर्थिक

१०) वेरूळचे जग प्रसिद्ध एकपाषाणी कैलास मंदिर ––– यांनी खोदविले.
   अ) दंतीदुर्ग   ब) कृष्णा – I
   क) गोविंद – III   ड) अमोघवर्ष

११) युरोपियन खलाशाच्या अहवालानुसार ––– मंदिराला काळा पॅगोडा असे म्हटले जाते.
   अ) पुरीचे जगन्नाथ   ब) महाबलीपुरमचे शिव
   क) कोनार्कचे सुर्य   ड) यापैकी नाही

१२) युरोपियांनी ––– किल्ल्याचे वर्णन ''जिब्रालटर ऑफ ईस्ट'' असे केले आहे.
   अ) लाल   ब) शिवनेरी
   क) जंजिरा   ड) रायगड

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) पर्यटनाची व्याख्या सांगा.
ब) पर्यटनाचे प्रकार लिहा.
क) पर्यटक मार्गदर्शकाची पात्रता सांगा.
ड) वस्तुसंग्रहालयाची व्याख्या सांगा.
इ) सोलापूर येथील सिद्धेश्वर मंदिराची माहिती द्या.
ई) छ. शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालयातील कला दालनाचे महत्व सांगा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

अ) सुर्य मंदिर
ब) रायगड
क) वस्तुसंग्रहालयाचे प्रकार
ड) पर्यटन विपणनशास्त्र

प्र.४ सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणताही एक) १२

अ) ऐतिहासिक वास्तू आणि स्थळे यांचे जतन आणि संरक्षण याविषयी चर्चा करा.

किंवा

ब) सालारजंग वस्तुसंग्रहालय हैद्राबाद याविषयी माहिती लिहा.

प्र.५ पर्यटनाचे महत्त्व विशद करा. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
Historical Application in Tourism (230108405)

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025 Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **12**

1) 'Tourism' is the word originated from _____ language.
a) Latin b) Greek
c) English d) None of these

2) _____ was a international organization aim a development of tourism.
a) International Monetary Fund b) United Nations Organization
c) World Health Organization d) None of these

3) _____ purpose was the tourism is development after the Second World War.
a) Spread of religions b) Cultural progress
c) To each other d) Scientific Progress

4) _____ was the world fastest growing industries.
a) Cloth b) Agriculture
c) Industry d) Tourism

5) _____ recognizes a monument or place as a world heritage.
a) UNESCO b) UNICEF
c) ITDC d) None of these

6) Foreign travelers are welcomed in the country on _____.
a) Cultural progress b) Foreign exchange
c) Speed of religion d) Political discuss

7) Natural history section is a special characteristic of _____ museum.
a) Chh. Shivaji Maharaj b) Salarjung
c) Town Hall d) None of these

8) _____ museum was the third longest museum in India.
a) Chh. Shivaji Maharaj b) Town Hall
c) Indian Museum d) Salarjung

9) Tourist guides must have knowledge of _____.
a) Historical & Cultural b) Political
c) Social d) Economical

10) _____ carved the world famous monolithic Kailas temple at Ellora.
a) Dantidurg b) Krushna – I
c) Govind – III d) Amoghavarsha

11) _____ temple was called the “Black Pagoda” in European Sailer accounts.
a) Puri Jagannath b) Mahabalipuram Shiv
c) Konark sun d) None of these

12) Europeans described _____ fort as “Gibraltar of East”.
a) Red b) Shivaneri
c) Janjira d) Raigad

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
a) Explain the definition of Tourism.
b) Write the kinds of Tourism.
c) Explain the tourist of guide qualification.
d) Explain the definition of Museum.
e) Give information about the Siddeshwar temple at Solapur.
f) Explain the importance of Art section in Chh. Shivaji Maharaj Museum.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**
a) Sun Temple
b) Raigad
c) Kinds of Museum
d) Tourist Marketing

Q.4 Broad Answer Questions. (Any One) **12**
a) Discuss the conservation and preservation in Historical monuments and sites.

OR

b) Give the information about the museum “Salarjung” Hyderabad.

Q.5 Describe the importance of tourism. **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए (History) (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
The Thoughts of Dr. Babasaheb Ambedkar (230108406)

वार, दिनांकः मंगळवार, ०४-११-२०२५ — कमाल गुणः ६०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा. **१२**

१) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी ––– ची स्थापना केली.
अ) परमहंस सभा ब) आर्य समाज
क) प्रार्थना समाज ड) बहिष्कृत हितकारिणी सभा

२) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे जन्मस्थान कोणते आहे.
अ) महू ब) पुणे
क) सातारा ड) महाड

३) डॉ. भीमराव आंबेडकर भारत सरकार मधील कोणते मंत्री होते?
अ) वित्त ब) कायदा
क) गृह ड) संरक्षण

४) ––– हे भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार आहेत.
अ) महात्मा गांधी ब) पंडित नेहरू
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) सरदार पटेल

५) अस्पृश्यांची पहिली परिषद ––– या ठिकाणी झाली.
अ) माणगाव ब) सातारा
क) मुंबई ड) नागपूर

६) ––– महाविद्यालयाची डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी स्थापना केली.
अ) देवगिरी ब) डेक्कन
क) सिद्धार्थ ड) छत्रपती शाहू

७) चवदार तळयाचा सत्याग्रह ––– साली करण्यात आला.
अ) १९२९ ब) १९२५
क) १९२६ ड) १९२७

८) महात्मा गांधी व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या मध्ये कोणता करार घडून आला?

अ) मुंबई करार	ब) नागपूर करार
क) पुणे करार	ड) यापैकी नाही

९) हु वेअर द शुद्राज हा कोणी लिहिला?

अ) राजर्षी शाहू महाराज	ब) न्यायमूर्ती रानडे
क) महात्मा फुले	ड) डॉ. आंबेडकर

१०) स्वतंत्र मजूर पक्षाची स्थापना केव्हा झाली.

अ) १९३६	ब) १९३५
क) १९३७	ड) १९३८

११) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी बौद्ध धर्माची दीक्षा ––– या ठिकाणी घेतली.

अ) नागपूर	ब) मुंबई
क) पुणे	ड) महाड

१२) प्राचीन भारतातील व्यापार हा ग्रंथ कोणी लिहिला?

अ) रोमिला थापर	ब) रणजीत गुहा
क) डी. डी. कोसंबी	ड) डॉ. बी. आर. आंबेडकर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) महाडच्या सत्याग्रहाचे उद्देश लिहा.
ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी लिहिलेल्या ग्रंथाची माहिती लिहा.
क) भारतीय जातीव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये कोणती आहेत.
ड) बहिष्कृत हितकारिणी सभेचे उद्देश कोणते होते.
इ) माणगाव परिषदेचे उद्देश काय होते.
ई) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी सांगितलेले जातीनिर्मुलाचे मार्ग कोणते होते?

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **१२**

अ) पुणे करार
ब) हिंदू कोड बिल
क) बहिष्कृत हितकारिणी सभा
ड) काळाराम मंदिर प्रवेश सत्याग्रह

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

अ) महाड चवदार तळे सत्याग्रह याविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

किंवा

ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या आर्थिक विचाराविषयी माहिती लिहा.

प्र.५ डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे सामाजिक कार्य स्पष्ट करा. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
The Thoughts of Dr. Babasaheb Ambedkar (230108406)

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025 Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the option. **12**

1) Dr. Babasaheb Ambedkar founded _____.
a) Paramahamsa Sabha b) Arya Samaj
c) Pararthana Samaj d) Bahishkrit Hitkarini Sabha

2) Which is the birth place of Dr. B. R. Ambedkar _____.
a) Mahu b) Pune
c) Satara d) Mahad

3) What was Dr. Bhimrao Ambedkar's minister in Indian Government?
a) Finance b) Low
c) Home d) Defence

4) _____ was the architect of Indian Constitution.
a) Mahatma Gandhi b) Pandit Nehru
c) Dr. Babasaheb Ambedkar d) Sardar Patel

5) The first conference of untouchables was held at _____.
a) Mangaon b) Satara
c) Mumbai d) Nagpur

6) _____ college was founded by Dr. Babasaheb Ambedkar.
a) Devagiri b) Deccan
c) Siddhartha d) Chhatrapati Shahu

7) Chavdar Talya Satyagraha was held in the year _____.
a) 1929 b) 1925
c) 1926 d) 1927

8) Which Pact was signed between Mahatma Gandhi and Dr. Babasaheb Ambedkar.
a) Mumbai b) Nagpur
c) Pune d) None of these

9) Who wrote ‘Who were the Shudras?
a) Rajarshi Shahu Maharaj
b) Justice Ranade
c) Mahatma Phule
d) Dr. Ambedkar

10) When was the Independent Labour Party founded?
a) 1936
b) 1935
c) 1937
d) 1938

11) Dr. Babasaheb Ambedkar took initition into Buddhism at _____.
a) Nagpur
b) Mumbai
c) Pune
d) Mahad

12) Who wrote the book Trade in Ancient India?
a) Ramila Thapar
b) Ranjit Guha
c) D. D. Kosambi
d) Dr. B. R. Ambedkar

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
a) Write the Objectives of Mahad’s Satyagraha.
b) Write information about the book Written by Dr. Babasaheb Ambedkar.
c) What are the features of the Indian caste system?
d) What were the objectives of the Bahishkrit Hitkarini Sabha?
e) What were the objectives of the Mangaon Parishad?
f) What were the ways of caste abolition suggested by Dr. Babasaheb Ambedkar?

Q.3 Write Short Notes. **12**
a) Pune Pact
b) Hindu Code Bill
c) Bahiskrit Hitakarini Sabha
d) Kalaram Temple Satyagraha

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One) **12**
a) Write detailed information about Mahad Chavdar Tale Satyagraha.
b) Write information about the economic thought of Dr. Babasaheb Ambedkar.

Q.5 Explain the social work of Dr. Babasaheb Ambedkar. **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए (History) (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Economic History of Modern India (230108407)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०४-११-२०२५ कमाल गुण: ६०
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) ब्रिटिश इंडियन असोसीयशनची स्थापना कधी झाली.
अ) १८५१ ब) १८५२
क) १८५३ ड) १८५४

२) बॉम्बे असोसिएशनच्या स्थापनेत ––– वाटा होता.
अ) गो. ग. आगरकर ब) जगन्नाथ शंकर शेठ
क) म. फुले ड) यापैकी नाही

३) सतिबंदीचा कायदा ––– याने केला.
अ) विल्यम बेटिग ब) म. फुले
क) कर्जन ड) यापैकी नाही

४) ––– मध्ये बालविवाह विरोधी कायदा झाला.
अ) १८७२ ब) १८५६
क) १८६० ड) १८५४

५) ब्राम्हों समाजाची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) राजा राममोहन रॉय ब) जगन्नाथ शंकर शेठ
क) म. फुले ड) यापैकी नाही

६) ब्रिटिश सत्तेच्या स्थापनेमुळे ब्रिटिशांचे भारतावर राजकीय आणि ––– आव्हान निर्माण झाले.
अ) आर्थिक ब) नैतिक
क) जागतिक ड) यापैकी नाही

७) ईस्ट इंडिया कंपनीची ––– साली स्थापना झाली.
अ) १५०० ब) १६००
क) १८०० ड) १९००

८) युरोपीयन राष्ट्राच्या वसाहतवादाच्या स्पर्धेत आघाडीवर होते.
अ) अमेरिका ब) पोलंड
क) इंग्लंड ड) जर्मनी

९) एकोणिसाव्या शतकात इंग्लंडमध्ये ––– क्रांती घडून आली.
अ) अमेरिकन ब) रशियन
क) फ्रेंच ड) औद्योगिक

१०) औद्योगिक प्रगतीमुळे ––– चे वर्णन जगाचा कारखाना असे केले जाऊ लागले.
अ) अमेरिका ब) पोलंड
क) इंग्लंड ड) जर्मनी

११) मुगल सम्राट ––– याने १६१८ मध्ये टॉमस रो भारतामध्ये व्यापार करण्याची सवलत दिली.
अ) जहांगीर ब) अकबर
क) औरंगजेब ड) बाबर

१२) ––– च्या लढाईनंतर बंगालमधील दिवाणी हक्क ब्रिटिशांना मिळाले.
अ) बक्सर ब) प्लासी
क) खडकी ड) वसई

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
अ) महाजन सभा
ब) पुणे सार्वजनिक सभा
क) आर्थिक साम्राज्यवाद
ड) वसाहतवाद
इ) ब्रिटिश इंडियन असोसिएशन
ई) बॉम्बे असोसिएशन

प्र.३ टीपा लिहा. (कोणतेही दोन) १२
अ) ब्रिटिशांची महसूल व्यवस्था
ब) किसान सभा
क) ब्रिटिश इंडियन असोसिएशन
ड) समाजवादाचा उदय

प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) शेतीच्या व्यापारीकरणाबद्दल सविस्तर माहिती लिहा.

किंवा

ब) भारतीय भांडवलशाहीच्या उदयाची कारणे चर्चा करा.

प्र.५ आर्थिक राष्ट्रवादाच्या उदयाचे वर्णन करा. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November - 2025
Economic History of Modern India (230108407)

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025 Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **12**

1) When was the British Indian Association founded?
a) 1851 b) 1852
c) 1853 d) 1854

2) _____ played a role in the establishment of the Bombay Association.
a) G. G. Agarkar b) Jagannath Shankar Sheth
c) M. Phule d) None of these

3) The Satibandi Act was passed by _____.
a) William Bettig b) M. Phule
c) Curzon d) None of these

4) The anti-child marriage law was passed in _____.
a) 1872 b) 1856
c) 1860 d) 1854

5) The Brahmin Samaj was founded by _____.
a) Raja Rammohan Roy b) Jagannath Shankar Sheth
c) M. Phule d) None of these

6) The establishment of British rule created a political and _____ challenge for the British on India.
a) Economic b) Moral
c) Global d) None of these

7) The East India Company was established in the year _____.
a) 1500 b) 1600
c) 1800 d) 1900

8) The European nation was at the forefront of the colonial competition.
a) America b) Poland
c) England d) Germany

9) The _____ revolution took place in England in the nineteenth century.
a) American b) Russian
c) French d) Industrial

10) Due to industrial progress, _____ was described as the factory of the world.
a) America b) Poland
c) England d) Germany

11) The Mughal emperor _____ granted Thomas Rowe the right to trade in India in 1618.
a) Jahangir b) Akbar
c) Aurangzeb d) Babar

12) After the battle of _____ the British got civil rights in Bengal.
a) Buxar b) Plassey
c) Khadki d) Vasai

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
a) Mahajan Sabha
b) Pune Sarvajanik Sabha
c) Economic imperialism
d) Colonialism
e) British Indian Association
f) Bombay association

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**
a) Revenue system of British
b) Kisan Sabha
c) British Indian Association
d) Rise of Socialism

Q.4 Write the detail answer. (Any One) **12**
a) Write information on the Commercialization of agriculture in detail.

OR

b) Discuss the causes Rise of Indian Capitalism.

Q.5 Describe the Rise of Economic Nationalism **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए. (History) (सत्र – IV) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Maratha History (1600A.D.–1818A.D.) (Social and Cultural) (MA01401)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ — कमाल गुण : ८०
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **१६**

१) मराठी भाषेतील पहिली ओळ 'श्री चामुंडराये करविले' ——— येथील शिलालेखावर कोरल्याचे आढळते.
अ) श्रवणबेळगोळ — ब) सुरत
क) मद्रास — ड) पुणे

२) 'लीळाचरित्र' ग्रंथाचे लेखक ——— होय.
अ) रघुनाथ पंडित — ब) कवी कलश
क) जयराम पिंडे — ड) म्हाईंभट्ट

३) ——— ही खानदेशामध्ये बोलली जाणारी बोलीभाषा आहे.
अ) अहिराणी — ब) वऱ्हाडी
क) कन्नड — ड) मारवाडी

४) विवेकसिंधू हा ग्रंथ ——— यांनी लिहीला.
अ) मुकुंदराज — ब) रघुनाथ पंडित
क) जयराम पिंडे — ड) कवी परमानंद

५) मराठाकालीन समाजाची रचना ——— वर्णात झाली होती.
अ) दोन — ब) तीन
क) चार — ड) पाच

६) गावगाड्यात तेल गाळप आणि विक्रीचा व्यवसाय ——— हा बलुतेदार करीत होता.
अ) तांबोळी — ब) कुंभार
क) तेली — ड) चांभार

७) गावगाड्यात ––– बलुतेदार होते.
अ) १० ब) १२
क) १४ ड) १६

८) साधारणपणे ––– जातीमध्ये देशस्थ आणि कोकाणस्थ वाद होता.
अ) ब्राह्मण ब) लिंगायत
क) कोळी ड) माळी

९) 'ज्ञानेश्वरी' या प्रसिद्ध ग्रंथाचे लेखन ––– महाराज यांनी केले.
अ) संत तुकाराम ब) संत ज्ञानेश्वर
क) संत नामदेव ड) संत सेना

१०) वारकरी संप्रदायात पंढरपूरच्या ––– ची भक्ती केली जाते.
अ) विठ्ठल ब) कृष्ण
क) राम ड) विष्णू

११) 'वृक्ष वल्ली आम्हा सोयरे वनचरे' या अभंगातून ––– महाराज यांनी पर्यावरणवादी दृष्टीकोण मांडला.
अ) संत एकनाथ ब) संत तुकाराम
क) संत ज्ञानेश्वर ड) संत निवृत्ती

१२) सोलापूर जिल्हयातील ––– हे संत सावता माळी यांची कर्मभूमी होती.
अ) बाळवेस ब) अरण
क) माढा ड) बार्शी

१३) स्वराज्याची राजधानी रायगड किल्ल्याचा स्थापत्य रचनाकार म्हणून ––– यांना ओळखले जातात.
अ) हिरोजी फर्जंद ब) निराजी रावजी
क) तानाजी मालुसरे ड) आबाजी सोनदेव

१४) मराठाकालीन स्थापत्य कलेवर ––– शैलीचा प्रभाव होता.
अ) राजस्थानी ब) हेमाडपंती
क) नागर ड) द्रविड

१५) 'सुंदरा मनामध्ये भरली' ही प्रसिद्ध लावणी ––– यांनी लिहीली.
अ) होनाजी बाळा ब) राम जोशी
क) अनंत फंदी ड) सगन भाऊ

१६) पेशवा माधवराव यांच्या दरबारात ––– हा चित्रकार होता.
अ) माणकोजी ब) राघोजी
क) युदूजी ड) पिराजी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १६

अ) मराठी भाषेची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
ब) महानुभाव पंथीय साहित्य संपदेची माहिती द्या.
क) मराठाकालखंडात जातरचना कशी होती?
ड) मराठा राजवटीतील वतनदारी वर्गरचनेची माहिती द्या.
इ) संत सावता माळी यांच्याविषयी माहिती लिहा.
ई) महाराष्ट्र धर्म संकल्पना काय आहे?

प्र.३ खालील प्रश्नांची विस्तृत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १६

अ) महाराष्ट्रातील वारकरी संप्रदायाला समृद्ध करणाऱ्या संत साहित्याविषयी माहिती लिहा.
ब) मराठा कालीन स्त्री जीवन कसे होते?
क) मराठा कालखंडात संगीतकलेतील प्रगती कशी होती?
ड) संतश्रेष्ठ तुकाराम महाराज यांच्या कार्याविषयी माहिती लिहा.

प्र.४ अ) मराठाकालीन समाजव्यवस्थेतील बलुतेदार आणि आलुतेदार विषयी माहिती लिहा. १६

किंवा

ब) मराठाकालीन स्थापत्त्ये याची माहिती लिहा.

प्र.५ महाराष्ट्रातील वारकरी चळवळीविषयी विस्तृत लिहा. १६

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Maratha History (1600A.D.–1818A.D.) (Social and Cultural) (MA01401)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 80
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **16**

1) The first line in Marathi language 'Shri Chamundaraye Karvil' is found engraved on the inscription at _____.
a) Shravanbelgol b) Surat
c) Madras d) Pune

2) Author of the book ‘Leelacharitra’ was _____.
a) Raghunath Pandit b) Kavi Kalash
c) Jairam Pinde d) Mhaimbhatt

3) _____ is a dialect spoken in Khandesh.
a) Ahirani b) Varhadi
c) Kannada d) Marwari

4) Vivek Sindhu book was written by _____.
a) Mukundaraj b) Raghunath Pandit
c) Jairam Pinde d) Kavi Parmanand

5) Maratha society was structured in _____ varna.
a) two b) three
c) four d) five

6) _____ Balutedar was doing the business of refining and selling oil in the village cart.
a) Tamboli b) Potter
c) Teli d) Chambhar

7) In the village cart there were _____ Balutedar.
a) 10 b) 12
c) 14 d) 16

8) Usually there was a dispute between Deshastha and Konkanstha in the _____ caste.
a) Brahmin b) Lingayat
c) Koli d) Mali

9) The famous book 'Dnaneshwari' was written by _____ Maharaj.
a) Saint Tukaram
b) Saint Dnyaneshwar
c) Saint Namdev
d) Saint Sena

10) Varkari sect worships _____ of Pandharpur.
a) Vitthal
b) Krishna
c) Ram
d) Vishnu

11) From the abhanga ‘Vriksha Valli Amha Soyre Vanchare’ _____ Maharaj presented an environmentalist perspective.
a) Saint Eknath
b) Saint Tukaram
c) Saint Dnyaneshwar
d) Saint Nivritti

12) _____ of Solapur District was the Karmabhoomi of Saint Savata Mali.
a) Balves
b) Aran
c) Madha
d) Barshi

13) _____ was known as the architects of capital Raigad Fort.
a) Heroji Farzand
b) Niraji Raoji
c) Tanaji Malusare
d) Abaji Sondev

14) Maratha period architecture was influenced by _____ style.
a) Rajasthani
b) Hemadpanti
c) Nagar
d) Dravid

15) The famous song 'Sundara Manahan Bharli' was written by _____.
a) Ahonaji Bala
b) Ram Joshi
c) Anant Fandi
d) Sagan Bhau

16) _____ was a painter in the court of Peshwa Madhavrao.
a) Mankoji
b) Raghoji
c) Yaduji
d) Piraji

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Mention the salient features of Marathi language.
b) Give information about Mahanubh Panthiya literature.
c) How was the caste structure during the Maratha period?
d) Give an account of the Vatandari class structure in Maratha rule.
e) Write information about Sant Savata Mali.
f) What is the concept of Maharashtra dharma?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) **16**

a) Write information about the saint literature that enriched Varkari sect in Maharashtra.
b) How was the life of women during the Maratha period?
c) How was the progress in music during the Maratha period?
d) Write information about the work of Saint Shrestha Tukaram Maharaj.

Q.4 **a)** Write information about Balutedar and Alutedar in Maratha social system. **16**

OR

b) Write information about Maratha architecture.

Q.5 Write in detail about Varkari Movement in Maharashtra. **16**

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (सत्र – IV) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Modern Maharashtra (1818 A.D. – 1990 A.D.) (MA01402)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुण: ८०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०६:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १६

१) महाराष्ट्र राज्याची निर्मिती केव्हा झाली?
अ) १९६० ब) १९६२
क) १९६५ ड) १९६८

२) महाराष्ट्र दिन केव्हा साजरा केला जातो?
अ) १ मे ब) २ मे
क) ३ मे ड) ४ मे

३) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीत कोणाची लावणी विशेष गाजली?
अ) अण्णाभाऊ साठे ब) समीर साठे
क) नारायण साठे ड) सागर साठे

४) संयुक्त महाराष्ट्र परिषदेची स्थापना कोणत्या ठिकाणच्या अधिवेशनात झाली?
अ) बेळगाव ब) ठाणे
क) औरंगाबाद ड) नाशिक

५) प्राचीनकाळी भारताची अर्थव्यवस्था कशावर अवलंबून होती?
अ) शेती ब) व्यापार
क) उद्योग ड) वरील सर्व

६) राज्य वित्तीय महामंडळाची (MFSC) स्थापना केव्हा झाली?
अ) १९६२ ब) १९६३
क) १९६४ ड) १९६५

७) महाराष्ट्रात पहिला लोहमार्ग केव्हा सुरू झाला?
   अ) १८५३ ब) १८६0
   क) १८४५ ड) १८७0

८) महाराष्ट्रात गव्हाचे उत्पादन कोणत्या हंगामात घेतले जाते?
   अ) खरीप ब) रब्बी
   क) दैवी ड) नैसर्गिक

९) महाराष्ट्रात गव्हाच्या उत्पादनात कोणत्या जिल्हयाचा प्रथम क्रमांक आहे?
   अ) नाशिक ब) भंडारा
   क) रत्नागिरी ड) गडचिरोली

१0) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस पक्षाची स्थापना केव्हा झाली?
   अ) १८८५ ब) १८५६
   क) १८९0 ड) १८९५

११) शेतकरी कामगार पक्षाची स्थापना केव्हा झाली?
   अ) १९४८ ब) १९५0
   क) १९५६ ड) १९७0

१२) कोणत्या गव्हर्नर जनरलच्या काळात दळणवळण साधनात वाढ झाली?
   अ) लॉर्ड कर्झन ब) लॉर्ड डलहौसी
   क) लॉर्ड डफरीन ड) लॉर्ड रे

१३) महाराष्ट्रात रयतवारी महसूल पद्धत कोणी सुरू केली?
   अ) लॉर्ड एलफिस्टन ब) लॉर्ड कर्झन
   क) लॉर्ड डफरीन ड) लॉर्ड रे

१४) कोठारी आयोग कशा संबंधी आहे?
   अ) शिक्षण ब) व्यापार
   क) उद्योग ड) बाजारपेठा

१५) शिक्षणासंबंधी वर्धा योजना कोणी सांगितली?
   अ) पंडित नेहरू ब) महात्मा गांधी
   क) लो. टिळक ड) यशवंतराव चव्हाण

१६) सहकार हा विषय कोणत्या कायद्याने केंद्र शासनाकडून प्रांतीक सरकारकडे सोपविला?
   अ) १८३३ कायदा ब) १८५३ कायदा
   क) १९0९ मोर्ले–मिंटो ड) १९१९ मोंटेग्यू–चेम्संफर्ड

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१६**

अ) १९४६ चे बेळगाव साहित्य संमेलन माहिती द्या.

ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ माहिती द्या.

क) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ वाढवणाऱ्या महत्त्वपूर्ण व्यक्तींची माहिती द्या.

ड) महाराष्ट्रातील कापड उद्योगातील प्रमुख शहरे माहिती द्या.

इ) महाराष्ट्रातील लोह आणि पोलाद उद्योग माहिती द्या.

ई) बाबासाहेब भोसले यांची माहिती द्या.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **१६**

अ) जे. व्ही. पी. समिती माहिती द्या.

ब) शेतीच्या व्यापारीकरणाचे परिणाम सांगा.

क) महाराष्ट्रातील कापूस उद्योग बाबत माहिती द्या.

ड) महाराष्ट्रातील जलविद्युत निर्मितीची माहिती द्या.

प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **१६**

अ) महाराष्ट्रातील १९७२ चा दुष्काळ माहिती द्या.

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील सहकार चळवळीची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **१६**

सन १९६0 नंतर महाराष्ट्राचा झालेला शैक्षणिक विकास सांगा.

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Modern Maharashtra (1818 A.D. – 1990 A.D.) (MA01402)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 80
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **16**

1) When was the state of Maharashtra formed?
a) 1960 b) 1962
c) 1965 d) 1968

2) When is Maharashtra Day celebrated?
a) 1 May b) 2 May
c) 3 May d) 4 May

3) Whose plantation was particularly popular in the Sanyukt Maharashtra Movement?
a) Annabhau Sathe b) Samir Sathe
c) Narayan Sathe d) Sagar Sathe

4) Sanyukt Maharashtra Parishad was established in which place session?
a) Belgaum b) Thane
c) Aurangabad d) Nashik

5) What did the economy of India depend on in ancient times?
a) Agriculture b) Trade
c) Industry d) All of the above

6) When was the State Financial Corporation established?
a) 1962 b) 1963
c) 1964 d) 1965

7) When was the first railway started in Maharashtra?
a) 1853 b) 1860
c) 1845 d) 1870

8) In which season is wheat production taken in Maharashtra?
a) Kharip b) Rabbi
c) Daivi d) Naisargik

9) Which district ranks first in wheat production in Maharashtra?
a) Nashik b) Bhandara
c) Ratanagiri d) Gadchiroli

10) When was the Indian National Congress Party founded?
a) 1885 b) 1856
c) 1890 d) 1895

11) When was the Farmers Labor Party formed?
a) 1948 b) 1950
c) 1956 d) 1970

12) During the time of which Governor General the means of communication increased?
a) Lord Karzon b) Lord Dalhousie
c) Lord Dufferin d) Lord Ray

13) Who started Rayatwari Revenue System in Maharashtra?
a) Lord Elphinstone b) Lord Karzon
c) Lord Dufferin d) Lord Ray

14) How is the Kothari Commission related?
a) Education b) Trade
c) Industry d) Markets

15) Someone mentioned Wardha Yojana regarding education?
a) Pandit Nehru b) Mahatma Gandhi
c) Lokmanya Tilak d) Yashwantrao Chavan

16) Co-operation was the subject of which law was transferred from the Central Government to the Provincial Government?
a) 1833 Act b) 1853 Act
c) 1909 Morley-Minto Act d) 1919 Montagu-Chelmsford Act

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **16**

a) Give information about the Belgaum Literary Conference of 1946.
b) Dr. Babasaheb Ambedkar and the Sanyukt Maharashtra Movement.
c) Give information about the important persons who promoted the Sanyukt Maharashtra movement.
d) Give information about major cities of textile industry in Maharashtra.
e) Give information about iron and steel industry in Maharashtra.
f) Give information about Babasaheb Bhosale.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) **16**

a) Give information about J.V. P. Commission.
b) State the effects of commercialization of agriculture.
c) Give information about cotton industry in Maharashtra.
d) Give information about hydropower generation in Maharashtra.

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) **16**

a) Give information about the drought of 1972 in Maharashtra.

OR

b) State the characteristics of co-operative movement in Maharashtra.

Q.5 Answer the following question in detail. **16**

State the educational development of Maharashtra after 1960.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (History) (सत्र – IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Women In Indian History (MA01404)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ८०

वेळः दुपारी ०३:०० ते ०६:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १६

१) उषा डांगे यांनी ––– या पक्षा मार्फत कामगार संघटनेचे नेतृत्व केले.
अ) भाजप ब) शिवसेना
क) कम्युनिष्ट ड) वंचित बहुजन आघाडी

२) 'ऑल इंडिया ट्रेड युनियन' ची स्थापना ––– साली झाली.
अ) १९२३ ब) १९२२
क) १९२१ ड) १९२०

३) 'समान काम समान वेतन' कायदा ––– साली पास झाला.
अ) १९५६ ब) १९६१
क) १९७० ड) १९७५

४) होमरूल चळवळ ––– यांनी सुरू केली.
अ) सरोजिनी नायडू ब) भिकाजी कामा
क) इंदिरा गांधी ड) डॉ. ॲनी बेझंट

५) ––– या संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या पहिल्या महिला अध्यक्षा होत्या.
अ) डॉ. ॲनी बेझंट ब) विजयालक्ष्मी पंडित
क) इंदिरा गांधी ड) सरोजिनी नायडू

६) 'वुमन इन मॉडर्न इंडिया' हा ग्रंथ ––– यांनी संपादित केला.
अ) कमलादेवी
ब) बिना दास
क) इव्हलीन गेज व मिथान चोकसी
ड) कल्पना दत्त

७) ——— ही पहिली भारतीय महिला अंतराळवीर होय.
अ) कल्पना दत्त ब) राजश्री पांडे
क) यशोदा रानडे ड) कल्पना चावला

८) ——— यांनी चले जाव चळवळी मध्ये भाग घेतला नव्हता.
अ) उषा मेहता ब) अरूणा असफअली
क) डॉ. ॲनी बेझंट ड) सुचेता कृपलानी

९) इ.स.१९0९ मध्ये जर्मनीच्या स्टूटगार्ड शहरात भारताचा ध्वज ——— यांनी फडकवला.
अ) मीरा बेन ब) नानीबाला देवी
क) भिकाजी कामा ड) शांती घोष

१0) 'भारतीय महिला फेडरेशन' ची स्थापना १९५४ मध्ये ——— येथे झाली.
अ) कलकत्ता ब) दिल्ली
क) ढाका ड) बिहार

११) कॉंग्रेसने ——— यांच्या नेतृत्वाखाली १९७५ मध्ये 'अखिल भारतीय महिला कॉंग्रेसची स्थापना केली
अ) सोनिया गांधी ब) प्रियांका गांधी
क) इंदिरा गांधी ड) सरोजिनी नायडू

१२) ———————— च्या स्त्रीवादी थिओसोफिस्ट नेत्या मार्गारिट कझिन्स १९१५ मध्ये भारतात आल्या.
अ) श्रीलंका ब) आयर्लंड
क) पाकिस्तान ड) बांगलादेश

१३) पुण्यात ——— सत्याग्रहाचे नेतृत्व डॉ. इंदुमती नाईक या स्त्रीने केले होते.
अ) बार्डोली ब) चंपारण्य
क) बिळशी ड) मुळशी

१४) भारतातील स्त्रियांचे पहिले विद्यापीठ स्थापना करण्याचे श्रेय ——— यांना आहे.
अ) महात्मा फुले ब) महर्षी धोंडो केशव कर्वे
क) महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे ड) नाना शंकर सेठ

१५) ——— हे वर्ष महिला वर्ष म्हणून साजरे करण्यात आले.
अ) १९९१ ब) १९७५
क) १९७0 ड) १९५६

१६) स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये महिलांना ५0 % आरक्षण देणारे भारतातील —— हे पहिले राज्य होय.
   अ) गुजरात ब) पंजाब
   क) महाराष्ट्र ड) कर्नाटक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १६

अ) भारतीय महिला संघटनेचे कार्य सांगा.
ब) इ.स १९२0 मधील असहकार चळवळीतील स्त्रियांचा सहभाग सांगा.
क) मुघल काळातील स्त्री साहित्याची माहिती द्या.
ड) भारतीय राजकीय पक्षातील महिला संघटनेचे प्रकार सांगा.
इ) स्वातंत्र्योत्तर स्त्रियांच्या मालमत्ता हक्काविषयी माहिती द्या.
ई) संसदेतील स्त्रियांच्या सहभागाची माहिती द्या.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १६

अ) स्त्रियांचे शेतीमधील योगदान स्पष्ट करा.
ब) वसाहतकालीन उद्योगातील स्त्रियांच्या कार्याची चर्चा करा.
क) स्वातंत्र्योत्तर काळातील स्त्रियांच्या संघटनेविषयी चर्चा करा.
ड) मुघलकालीन स्त्री शिक्षण स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १६

अ) स्त्रियांच्या विविध व्यवसायातील सहभाग याबाबत चर्चा करा.

किंवा

ब) वैद्यकीय आणि कामगार चळवळीतील स्त्रियांचे योगदान स्पष्ट करा.

प्र.५ स्वातंत्र्योत्तर काळातील स्त्रीवादी चळवळ स्पष्ट करा. १६

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Women In Indian History (MA01404)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 80
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Stencil is allowed.
4) Draw diagram wherever necessary.

Q.1 Select the correct alternative. **16**

1) Usha Dange was belonging to _____ party who guide the women worker Organization.
a) BJP b) Shivsena
c) Communist d) Vanchit Bahujan Aghadi

2) ‘All India Trade Union’ Established in _____.
a) 1923 b) 1922
c) 1921 d) 1920

3) Equal work, Equal wages act passed in _____.
a) 1956 b) 1961
c) 1970 d) 1975

4) _____ was started ‘Homrule Movement’.
a) Sarojini Naidu b) Bhikaji Kama
c) Indira Gandhi d) Dr. Ani Bezant

5) _____ was the first female President of UNO.
a) Dr. Ani Bezant b) Vijayalaxmi Pandit
c) Indira Gandhi d) Sarojini Naidu

6) 'Women in Modern India' edited by _____.
a) Kamladevi
b) Bina Das
c) Evhlin Gej and Mithan Choksi
d) Kalpna Datta

7) _____ was the first Indian astronaut.
a) Kalpna Datta b) Rajshri Pande
c) Yashoda Ranade d) Kalpana Chavla

8) _____ was not participated in 'Quit India Movement'.
a) Usha Mehta b) Aruna Asaf Ali
c) Dr. Ani Bezant d) Sucheta Kruplani

9) _____ Hoisted the Flag of India in 1909 in the city Stutguard in Germany.
a) Meena Ben b) Nanibala Devi
c) Bhikaji Kama d) Shanti Ghosh

10) 'Indian Woman Federation' has established in 1954 at _____.
a) Kolkata b) Delhi
c) Dhaka d) Bihar

11) _____ was established 'All India Women Congress' under the Congress Party in 1975.
a) Sonia Gandhi b) Priyanka Gandhi
c) Indira Gandhi d) Sarojini Naidu

12) Margaret Cosines was belonging to _____ who was the Theosophist came 1915 in India.
a) Shrilanka b) Ireland
c) Pakistan d) Bangladesh

13) _____ Satyagraha has lead under the leadership of Dr. Indumati Naik in Pune.
a) Bardoli b) Champaranya
c) Bilashi d) Mulashi

14) The first Woman University established by _____ in India.
a) Mahatma Phule
b) Maharshi Dhondo Keshav Karve
c) Maharshi Vitthal Ramji Shinde
d) Nana Shankar Sheth

15) The Year _____ was declared as the women's year.
a) 1991 b) 1975
c) 1970 d) 1956

16) _____ is the first state in India giving 50% women reservation in Local Governing bodies.
a) Gujrat b) Panjab
c) Maharashtra d) Karnatak

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**
a) State the work of Woman Indian Association.
b) State the woman participation Non-cooperation Movement in India 1920.
c) Inform about the woman literature in Mughal Era.
d) State the type of political woman's organization in India.
e) State the Property Rights of woman after Independence.
f) Give the information about participation of woman in parliament.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) **16**
a) Explain the contribution of women in Agriculture.
b) Discuss the women works in colonial period industry.
c) Discuss the women's organization in post-Independence.
d) Explain the education of women in Mughal period.

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) **16**

a) Discuss the participation of women in various professions.

OR

b) Explain the contribution of woman working medical and labour sector.

Q.5 Explain the feminist movement in the post-independence. **16**

Seat No.	

Set P

एम.ए (History) (सत्र - IV) (नवीन ⁄ जुना) (CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर ⁄ नोव्हेंबर – २०२५
History of India (1858A.D.-1964A.D.) (MA01406)

वार, दिनांकः मंगळवार, ०४-११-२०२५ कमाल गुणः ८०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०६:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा. १६

१) असहकराचा ठराव ––– येथील अधिवेशनात मांडण्यात आला.
अ) मुंबई ब) लाहोर
क) कलकत्ता ड) मद्रास

२) श्यामजी कृष्ण वर्मा या क्रांतिकारकाने ––– या देशात राहून क्रांतिकारी चळवळीची मुहूर्तमेढ रोवली.
अ) इंग्लंड ब) जपान
क) अमेरिका ड) फ्रान्स

३) भारतातील कम्युनिस्ट विचारसरणीचे आद्य प्रवर्तक ––– हे ठरतात.
अ) मानवेंद्र रॉय ब) सुभाषचंद्र बोस
क) भगतसिंह ड) श्रीपाद अमृत डांगे

४) महात्मा गांधीजींनी ––– या साप्ताहिकाच्या अंकात ब्रिटिशांना 'भारत छोडो' हा संदेश दिला.
अ) न्यू इंडिया ब) हरिजन
क) वंदे मातरम ड) युगांतर

५) आझाद हिंद सेनेची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) रासबिहारी बोस ब) सुभाषचंद्र बोस
क) चंद्रशेखर आझाद ड) राजगुरू

६) ––– हे अलिगढ चळवळीचे प्रणेते होय.
अ) खान अब्दुल ब) रशीद अहमद
क) सर सय्यद अहमद खान ड) महंमद इकबाल

७) ––– यावर्षी ‘अखिल भारतीय मुस्लिम लीग’ ची स्थापना झाली.
अ) १९०३ ब) १९०४
क) १९०५ ड) १९०६

८) स्वतंत्र पाकिस्तानची मागणी सर्वप्रथम ––– यांनी केली.
अ) बॅ. जिना ब) महंमद इकबाल
क) खान अब्दुल गफारखान ड) अहमद खान

९) ––– या योजनेमध्ये देशाच्या फाळणीचे बीजे स्पष्ट दिसत होती.
अ) वेव्हेल योजना ब) त्रिमंत्री योजना
क) क्रिप्स योजना ड) राजाजी योजना

१०) सरहद्द प्रांतातील पठाणांच्या ––– या संघटनेने फाळणीला विरोध केला होता.
अ) मुस्लिम इंडिया ब) खुदा ई खिदमतगार
क) द इंडिया मुसलमान ड) रझाकार

११) स्वतंत्र भारताच्या संभाव्य शिक्षण प्रणालीची चौकट ––– या आयोगाने तयार केली.
अ) कोठारी आयोग ब) मुदलियार आयोग
क) हंटर आयोग ड) डॉ. राधकृष्णन आयोग

१२) ––– यावर्षी ‘इंडियन कौन्सिल ऑफ अग्रिकल्चरल रिसर्च’ या संस्थेची स्थापना झाली.
अ) १९६६ ब) १९६७
क) १९६८ ड) १९६९

१३) ––– हे भारतीय राज्यघटनेच्या मसुदा समितीचे अध्यक्ष होते.
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ब) डॉ. राजेंद्र प्रसाद
क) डॉ. राधकृष्णन ड) डॉ. मौलाना आझाद

१४) UNO युनो च्या कोरिया आयोगाचे अध्यक्ष म्हणून ––– या भारतीय व्यक्तीची नेमणूक झाली.
अ) पंडित जवाहरलाल नेहरू ब) सरदार वल्लभभाई पटेल
क) के. पी. एस. मेनन ड) डॉ. राजेंद्र प्रसाद

१५) अलिप्तता चळवळीचे (Non Alignment movement) चे जनक ––– हे आहेत.
अ) लाल बहादूर शास्त्री ब) पंडित जवाहरलाल नेहरू
क) इंदिरा गांधी ड) महात्मा गांधी

१६) ––– या कराराने उभय राष्ट्रांनी काश्मीर समस्येसहित सर्व वादग्रस्त विषय द्विपक्षीय समस्या चर्चेने सोडविण्याचे पाकिस्तानने मान्य केले.

अ) काश्मीर करार ब) तिबेट करार
क) बांगला करार ड) ताश्कंद करार

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१६**

अ) छोडो भारत चळवळीची माहिती द्या.
ब) अलिगड चळवळ स्पष्ट करा.
क) माऊंट बेंटन योजनांची चर्चा करा.
ड) स्वतंत्र भारतातील विज्ञान व तंत्रज्ञानाचा आढावा घ्या.
इ) स्वातंत्र्योत्तर भारताच्या कृषी धोरणांची चर्चा करा.
ई) UNO युनो विषयी माहिती लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **१६**

अ) डाव्या विचारसरणीच्या उदयाची कारणे स्पष्ट करा?
ब) आझाद हिंद फौजेच्या कार्याविषयी सविस्तर माहिती द्या?
क) स्वातंत्र्योत्तर काळात भारताने 'नियोजनाद्वारे विकास' कसा प्रत्यक्षात आणला स्पष्ट करा?
ड) पंडित जवाहरलाल नेहरूंची अलिप्तता धोरणविषयी चर्चा करा?

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा (कोणताही एक) **१६**

अ) मुस्लिम लीगच्या स्थापनेचे काय परिणाम झाले चर्चा करा?

किंवा

ब) भारतीय संविधानाच्या निर्मितीमध्ये डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे योगदान स्पष्ट करा?

प्र.५ १९२0 च्या असहकार चळवळीचे मूल्यमापन करून गुण–दोष स्पष्ट करा. **१६**

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November – 2025
History of India(1858A.D.-1964A.D.) (MA01406)

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025 Max. Marks: 80
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **16**

1) The resolution of non-cooperation was tabled in the session at _____.
a) Mumbai b) Lahore
c) Calcutta d) Madras

2) Shyamji Krishna Varma, a revolutionary, lived in _____ and started the revolutionary movement.
a) England b) Japan
c) America d) France

3) The pioneer of communist ideology in India is _____.
a) Manvendra Roy b) Subhash Chandra Bose
c) Bhagat Singh d) Shripad Amrit Dange

4) Mahatma Gandhi gave a message ' Quit India ' to the British in the issue of _____ this weekly.
a) New India b) Harijan
c) Vande Mataram d) Yugantar

5) Azad Hind Sena was founded by _____.
a) RasBihari Bose b) Subhash Chandra Bose
c) Chandrashekhar Azad d) Rajguru

6) ____ is the pioneer of the Aligarh movement.
a) Khan Abdul b) Rashid Ahemad
c) Sir Syed Ahemad Khan d) Muhammad Iqbal

7) All India Muslim League ' was established in _____.
a) 1903 b) 1904
c) 1905 d) 1906

8) The demand for independent Pakistan was first made by _____.
a) B. Jinnah b) Muhammad Iqbal
c) Khan Abdul Ghafar Khan d) Ahemad Khan

9) The seeds of the division of the country were clearly visible in _____.
- a) Wavell Scheme
- b) Tri Minister Scheme
- c) Cripps Scheme
- d) Rajaji Scheme

10) _____ organization of Pathans in the border region opposed the partition.
- a) Muslim India
- b) Khuda e Khidmatgar
- c) The India Muslim
- d) Razakar

11) The _____ framed the possible education system of independent India.
- a) Kothari Commission
- b) Mudaliar Commission
- c) Hunter Commission
- d) Dr. Radhakrishnan Commission

12) The organization' Indian Council of Agricultural Research' was established in _____.
- a) 1966
- b) 1967
- c) 1968
- d) 1969

13) _____ was the Chairman of the Drafting Committee of the Constitution of India.
- a) Dr. Babasaheb Ambedkar
- b) Dr. Rajendra Prasad
- c) Dr. Radhakrishnan
- d) Dr. Maulana Azad

14) _____ was appointed as the Chairman of UNO's Korea Commission.
- a) Pandit Jawaharlal Nehru
- b) Sardar Vallabhbhai Patel
- c) K.P.S. Menon
- d) Dr. Rajendra Prasad

15) _____ is Father of Non-Alignment Movement.
- a) Lal Bahadur Shastri
- b) Pandit Jawaharlal Nehru
- c) Indira Gandhi
- d) Mahatma Gandhi

16) With the _____ Pakistan agreed to resolve all controversial issues including the Kashmir issue through bilateral discussions.
- a) Kashmir Agreement
- b) Tibet Treaty
- c) Bangla Treaty
- d) Tashkent Treaty

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Give information about Quit India Movement.
b) Explain the Aligarh Movement.
c) Discuss on the Mountbatten’s Plan
d) State the Science and technology in independent India.
e) Discuss on the Agricultural Policies of post independence India.
f) Give information About UNO.

Q.3 Answer the following question (Any Two) **16**

a) Explain the reasons for the rise of leftist ideology.

b) Give detailed information about work of Azad Hind Fouj.

c) Explain how India implemented 'development through planning' in the post independence period.

d) Discuss the non alignment policy of Pandit Jawaharlal Nehru?

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) **16**

a) Discuss in detail the consequences of the formation of Muslim League.

OR

b) Explain the contribution of Dr. Babasaheb Ambedkar In the creation of Indian Constitution.

Q.5 Assess the non- cooperation movement of 1920 with its merits & demerits. **16**

Seat No.	

Set P

एम.ए. (History) (सत्र – IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
History OF US.S.R.(1917A.D.-1977A.D.) (MA01407)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०४-११-२०२५ — कमाल गुणः ८०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०६:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **१६**

१) स्टॅलिन यांचे एक मुख्य सहकारी ––– हे होते.
अ) कांगानोव्हिच — ब) ख्रुश्चेव्ह
क) कोसीजीन — ड) ब्रेझनेव्ह

२) इ.स. १९५६–६४ या काळात ब्युरो या केंद्रीय समितीचे अध्यक्ष (SFSR) ––– हे होते.
अ) कांगानोव्हिच — ब) ख्रुश्चेव्ह
क) कोसीजीन — ड) ब्रेझनेव्ह

३) रशियाचे पहिले उपपंतप्रधान ––– हे होय.
अ) कांगानोव्हिच — ब) ख्रुश्चेव्ह
क) कोसीजीन — ड) ब्रेझनेव्ह

४) रशियातील कम्युनिस्ट पक्षाच्या जनरल सेक्रेटरी या पदावर 18 वर्षे ––– हे होते.
अ) कांगानोव्हिच — ब) ख्रुश्चेव्ह
क) कोसीजीन — ड) ब्रेझनेव्ह

५) रशियाला भेट देणारा पहिला अमेरिकन अध्यक्ष ––– होय.
अ) जॉन केनडी — ब) रिचर्ड निकसन
क) रूझवेल्ट — ड) यापैकी नाही

६) बालटीक राष्ट्रे रशियातून ––– साली स्वतंत्र झाली.
अ) १९९० — ब) १९९१
क) १९९२ — ड) १९९४

७) रशिया प्रणित करार ——— होय.
   अ) नाटो (NATO)   ब) सेंटो (CENTO)
   क) वार्सा (Warsaw)   ड) सिटो (SEATO)

८) रशियातील ——— काळात शीतयुद्ध शिगेला पोहचले होते.
   अ) ब्रेझनेव्ह   ब) कांगानोव्हिच
   क) कोसीजीन   ड) ख्रुश्चेव्ह

९) समाजवादी कामगाराचा हिरो ——— होय.
   अ) कांगानोव्हिच   ब) ब्रेझनेव्ह
   क) ख्रुश्चेव्ह   ड) यापैकी नाही

१०) रशियातील नियोजनात दर्जा आणि कर्तृत्वाला महत्त्व ——— काळात मिळाले.
   अ) कांगानोव्हिच   ब) ब्रेझनेव्ह
   क) ख्रुश्चेव्ह   ड) कोसीजीन

११) सप्तवार्षिक योजना ——— साली सुरू झाली.
   अ) १९५७   ब) १९५८
   क) १९५९   ड) १९६0

१२) रशियातील ——— हा अंतराळात चालणारा पहिला व्यक्ती होय.
   अ) गागारिन   ब) मालोतोव्ह
   क) कोरेलेव्ह   ड) लेओनोव

१३) रशियाचा क्षेपणास्त्र अभियंता ——— होय.
   अ) कोरेलेव्ह   ब) लिनोव्हा
   क) मालोतोव्ह   ड) यापैकी नाही

१४) रशियाने स्पुटनिक–२ या उपग्रहात ——— या कुत्रीस पाठवले.
   अ) लुना   ब) लायका
   क) लुसी   ड) यापैकी नाही

१५) रशियाने पहिली महिला अवकाश यात्री ——— यांना अवकाशात पाठवले.
   अ) गागारिन   ब) अलेक्सी
   क) तेरेश्कोवा   ड) यापैकी नाही

१६) रशियाने पहिल्या हायड्रोजन बॉम्बचा स्फोट ——— साली केला.
   अ) १९५१   ब) १९५२
   क) १९५३   ड) १९५४

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१६**

अ) रशियातील पॉलिट ब्युरोची माहिती द्या.
ब) क्युबाच्या समस्येबद्दल चर्चा करा.
क) कोसीजीनच्या काळातील शेतीच्या प्रगतीचा आढावा घ्या.
ड) ख्रुश्चेव्ह यांचे विकेंद्रीकरण धोरण स्पष्ट करा.
इ) सप्तवार्षिक योजनांचे उद्दिष्टये लिहा.
ई) रशियातील कामगारांची स्थिती सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **१६**

अ) वार्सा करार
ब) रशिया–भारत संबंध
क) रशियातील स्त्रियांचे स्थान
ड) योजनांची सफलता

प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **१६**

अ) ख्रुश्चेव्ह कालखंडातील औद्योगिक प्रगतीचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) रशिया–अमेरिका संबंधाची चर्चा करा.

प्र.५ रशियाच्या विज्ञान व अवकाश संशोधनाचा आढावा घ्या. **१६**

Seat No.	

Set P

M.A. (History) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
History OF US.S.R.(1917A.D.-1977A.D.) (MA01407)

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025 Max. Marks: 80
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the option. **16**

1) _____ was the main associates of Stalin.
a) Kaganovich b) Khrushchev
c) Kosygin d) Brezhnev

2) During the Period 1956-64 _____ was Chairman Bureau of Central Committee (SFSR).
a) Kaganovich b) Khrushchev
c) Kosygin d) Brezhnev

3) _____ was the first Deputy Premier of the U.S.S.R.
a) Kaganovich b) Khrushchev
c) Kosygin d) Brezhnev

4) _____ was 18 years term as a General Secretary of Communist Party of Russia.
a) Kaganovich b) Khrushchev
c) Kosygin d) Brezhnev

5) _____ was the first American President to visit U.S.S.R.
a) John Kennedy b) Richard Nixon
c) Roosevelt d) None of these

6) In the year _____ Baltic Nations were achieve independence of Russia.
a) 1990 b) 1991
c) 1992 d) 1994

7) _____ was Pro-Russian Pact.
a) NATO b) CENTO
c) Warsaw d) SEATO

8) In Russia _____ Period Cold War was reach very highly position.
a) Brezhnev b) Kaganovich
c) Kosygin d) Khrushchev

9) _____ was the Hero of Socialist Labour.
a) Kaganovich b) Brezhnev
c) Khrushchev d) None of these

10) In Russia _____ period was important planning of quality and efficiency.
a) Kaganovich b) Brezhnev
c) Khrushchev d) Kosygin

11) Seven Year Plan commenced in the year _____.
a) 1957 b) 1958
c) 1959 d) 1960

12) _____ was the first spacewalker in Russia.
a) Gagarin b) Malotov
c) Korolev d) Leonov

13) _____ was the Russian rocket engineer.
a) Korolev b) Leonov
c) Malotov d) None of these

14) Russia sent sputnik-2 with the dog _____.
a) Luna b) Laika
c) Lusy d) None of these

15) _____ was first woman astronaut sent by Russia in space.
a) Gagarin b) Alexei
c) Tereshkova d) None of these

16) Russia was first Hydrogen bomb exploded at ______ A.D.
a) 1951 b) 1952
c) 1953 d) 1954

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**
a) Explain the Russian Polit Buro.
b) Discuss the Problems of Cuba.
c) Trace the agricultural development of Russia Under Kosygin.
d) Examine the “Policy of Decentralization” of Khrushchev.
e) Write the objectives of seven year plans.
f) Explain the condition of labour of Russia.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) **16**
a) Warsaw Pact
b) Russia – India relations
c) Position of women in Russia
d) Planning achievement

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) **16**

a) Trace the industrial development of Russia Under Khrushchev.

OR

b) Discuss the Russia – U.S.A. relations.

Q.5 Give an account of Progress in Science and Space Research in Russia. **16**